ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4108 1/13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1899 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 8 ՃԷՄԱԶԻԷԼ ԷՒՎԷԼ 1317 ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4108

درعلیه غلطه ده (آرهولك) غزته سی اداره خانه سی
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորաշէնեկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան.	140 Ղրշ.
» »	վեցամսեայ.	70 »
» »	եռամսեայ.	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան.	40 Ֆրն
» »	վեցամսեայ.	20 »

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներէն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ.

ՎԱՐԺՈՒՀԻՆԵՐԸ

Դիտա՞ծ էք թէ ընդհանրապէս ինչ գունատ ու մելամաղձոտ էակներ են մեր վարժուհիները, օրիորդները մանաւանդ: Գլուխնուն զարնըւած երեւոյթ մը ունին, ինչպէս կ'ըսէ ժողովուրդը, և հաւատք ներշնչելու տեղ՝ կարեկցութիւն միայն կը հրաւիրեն իրենց վրայ: Խօսակցեցէք իրենց հետ, փորձի համար, և պիտի տեսնէք որ ձայներնուն մէջ դողահար շեշտ մը կայ, ու աչքերնին գետին խոնարհած կը պահեն, ո՛չ այն չիկնումով որ աղջկան մը շնորհներէն մէկն է, այլ տեսակ մը երկչոտութեամբ համակուած: Ասոր պատճառը ո՛չ ֆիզիքական տկարութիւն է ո՛չ ալ իրենց հմտութեան վրայ տարակոյս. այլ որովհետեւ այդպէս վարժուած են Թաղականներու և Հոգաբարձուներու հետ իրենց ունեցած յարաբերութեանցը մէջ, պարտաւոր ըլլալով հլու, հնազանդ արարածի մը, — չըսելու համար աղախինի մը, — պէս ներկայանալ անոնց, իրենց յանձնուած պաշտօնը իբրեւ շնորհք մը նկատել և ուշադիր ըլլալ՝ դասաւանդութեան մէջ չթերանալէ առաջ, «աղաներուն» քմահաճ բարկութիւնը չհրաւիրել իրենց վրայ:

Բնական՝ անոր համար որ այդ բարկութիւն բռնածը կրնայ ծագում առնել անակնկալ կերպով, անանկ միջոցի մը ուր վարժուհի մը ամէն ատենէ աւելի խղճմտօրէն կ'աշխատի և հետեւաբար ամէն ատենէ աւելի ապահով կը զգայ ինքզինքը իր ասպարէզին մէջ. «Ինչպէ՞ս»ը և «ինչու՞ն մի՛ հարցնէք. ատիկա բացատրելու համար հարկ պիտի ըլլայ մանրակրկիտ կերպով նկարագրել այն չղթայաւորումը որ անզգալաբար ձգուած է մեր կրթական գործին մէջ, — քանի որ դպրոցի վրայ է խօսքերնիս — անհատականութիւններէն դէպի հանրայինը. բայց առանց այդ պրպտումին ձեռնարկելու ալ, գիտենք և կը լսենք ատեն ատեն թէ, օրինակի համար, վարժուհիին դէմ նեղացած աղջիկ մը անգամ — բաւական է որ ընկերական դիրք ունեցող ծնողքի մը զաւակ ըլլայ — կրնայ զայն ճամբել տալ... քանի մը կաթիլ արցունքով. Թողունք պաշտօնի հետամուտ և պաշտպանութիւն վայելող միջակութիւններու էնտրիկները. սալոններու մէջ, շոգենաւի մէջ, սրճարանի մէջ տեղի ունեցած խօսակցութիւնները, վերջապէս այս կամ այն կերպով բանեցուցուած ազդեցութիւններ որոնք ամէնքն ալ նոյն արդիւնքը կրնան տալ: Եւ ահա առտու մը, վարժուհին դպրոցին դուռը փակուած կը գտնէ իր դէմ, առանց պատճառը լսելու, — և ինչ որ դառնօրէն ծիծաղելի է, — առանց զինքը ճամբողն ալ որոշապէս գիտնալու իր ըրածին չարժառիթը, ուրիշներէն թելադրուած ըլլալով:

«Այսպէս ընել պատշաճ դատուեցաւ» կ'ըսեն ու կ'անցնին, սխալ ըմբռնուած ու չարաչար գործածուած կարգապահութեան մը կրթնելով որուն բարոյական զոհերը կ'ըլլան մեր վարժուհիներէն շատերը: Որովհետեւ, մանկամարդ աղջիկ մը, որ այս խորհրդաւոր ձեւերով կը հեռացուի իր ուսուցչական պաշտօնէն, դժուարաւ կը յաջողի ուրիշ մը գտնել, եթէ մինչեւ իսկ սիրտ ունենայ ուրիշ Թաղականներու կամ Հոգաբարձուներու դիմելու որոնք խոժոռ կերպով պիտի նային երեսն ի վեր, իրարու մէջ փսփսալով. «Այս այն վարժուհին չէ՞ մի որ....:

Բայց պէտք է ապրուստ մը ճարել. և ապրուստ ճարելու համար՝ այս տխուր պայմաններուն մէջ գտնուող հայ վարժուհին կը ստիպուի իր մէջ խեղդել արժանապատուութեան զգացումը, չընդվզիլ իր կրած անարգանքին դէմ, և դուռնէ դուռ կ'իյնայ, Ուսումնական Խորհուրդին կը դիմէ, գաւառները կը գրէ, լրագրաց խմբագրատունները կ'երթայ, դասախօսութեան պաշտօն մը փնտռելու: Ալ առջի աշխոյժը մի՛ փնտռէք անոր քով, եթէ յաջողի իսկ գտնել պաշտօն մը. ասպարէզին հմայքը փախած է իրեն համար. վասն զի, ի՞նչ ապահովութիւն ունի թէ այն կամայական վարմունքը զոր ունեցան իրեն դէմ՝ իր թողած դպրոցին մէջ, օրին մէկը չպիտի գտնէ նաեւ հոն ուր նոր կը տեղաւորուի:

Մեր ամէն վարժուհիները տիպար-վարժուհիներ չեն անշուշտ. բայց մեր բոլոր հոգաբարձուներն ալ տիպար-հոգաբարձուներ չեն. և այս բացառութիւնները զիրար հակակշռելով, անդին՝ կը մնայ մեծամասնութիւն մը արժանաւոր բայց անտեսուած վարժուհիներու որոնք վարժապետներէն պակաս զրկանք ու անարգանք չեն կրեր:

Թաղական աղաները կամ հոգաբարձու էֆէնտիները մտածելու էին սակայն, թէ վարժուհի՝ մը փափուկ սեռին պատկանելուն համար, այրերէն աւելի պէտք ունի բարոյական պաշտպանութեան ու վեհանձն վարմունքի. յետոյ, աղջիկ մը երիտասարդի մը պէս դիւրաւ չի կրնար փոխել իր ասպարէզը, երբ զզուի անկէ կամ անգործ մնայ: Մայր մը, քոյր մըն է անիկա որուն խնամքին կը յանձնեն ծնողք իրենց զաւակները օրն ի բուն. եթէ դառնացած սրտով դասարան մտնէ օրիորդը, եթէ դպրոցի վարիչներուն նկատմամբ յարգանք ունենալու տեղ թաքուն երկիւղ մը ունենայ, եթէ ամէն վայրկեան ճամբուելու տարակոյսին մէջ գտնուի, հոգեկան ինչ հանդարտութեամբ, ինչ գուրգուրանքով կ'ուզէք որ խօսի իր սանուհիներուն հետ որոնք դէմերնին պիտի տեսնեն ընկճուած հասակ մը, պրկուած դէմք մը, տարտամ նայուածք մը՝ այն աշխոյժ, զուարթ, ներշնչող երեւոյթին տեղ որ ամէն կնոջ, բայց մանաւանդ ուսուցչուհիին, վարժուհիին յատկանիշը պէտք է ըլլայ:

Ո՞վ է մեղաւորը այս տգեղ բարքերու հետեւանքէն. վարժուհինե՞րը թէ անոնցմէ առաջ մատաղատի աղջիկները. գէթ այս մտածումը ունենային մեր Թաղականները ու Հոգաբարձուները որոնք զաւկի տէր ու ընտանիքի հայր են իրենք ալ մեծագոյն մասով: Եւ յետոյ մտածէին անգամ մը, իրենք իրենց, առանց ասոր անոր ներշնչումին կամ ազդեցութեան, թէ վարժուհիներու պէս տկար, անպաշտպան էակներու ճակատագրին հետ խաղալուն մէջ կը գտնեն իրենց բարոյական ոյժը ու հանրային օգտակարութիւնը:

ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ԻՐ ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

«Մամուրեան բանաստեղծ մը եղած չէ՛»:

Այս էր Գ. Անդրէասեան բարեկամիս Արեւելքի մէջ հրատարակած լուրջ ուսումնասիրութեան մէկ եզրակացութիւնը: Գուցէ՝ այդպէս, եթէ բանաստեղծութիւնը ընդունինք իր ոտանաւորի անձուկ սահմանին մէջ միայն. եթէ ո՛չ՝ տարբեր անունով կարելի չէ մկրտել զգացումի այն անսահման ցոլքը, որ կը շողայ դրականութեան նուիրուած յիսնամեայ շրջանին վրայ, սկիզբէն մինչեւ վերջը: Բանաստեղծ, խայթող Շահնուրը չեմ անիրաւեր, ու նոյն իսկ հոս պիտի չյիշեմ ողբացեալ Պարոնեանը, որ Շահնուրը կը կիսէր, գտնելու համար բուռն քննադատութեանց ներքին աղբիւրը. այլ Անդրէասեանի ունեցածին հակառակ տպաւորութիւնը կ'ունենամ:

Մամուրեան բանաստեղծ ալ եղած է: Վկայ բամծիս՝ Վերթերի ձօնը, զոր կ'ընդօրինակեմ բառ առ բառ, թէեւ տառ անոնք գրչիս ելեկտրական սարսուռի նման ցունց մը:

«Առ Օրիորդ Մարիամ Գազազեան.(*)
«Երբ այլեւայլ աղէտից լծին տակ կը «հառաչէի լռին, և Վերթէրի թարգմանութեամբ սփոփում մը գտնել կը կարծէի, միշտ դիմելով անյոյս ի գերեզման, «հրեշտա՛կ մը երեւցաւ ինձ թշուառ հոր «մը դադաղին մօտ ու ըսաւ, «—Մի՛րտ տառ, նոր օր, նոր արեւ պիտի տեսնես»: «Այս օրը, այս արեւը քեզմով տեսայ. «ու վերածնայ. այլ Վերթէրի պէտք չունիմ, վասն զի քու հոգիդ ունիմ: Ուստի «անոր թարգմանութիւնը թարգմանչին «հետ քեզի կը նուիրեմ»:

Զմիւռնիա, 3 մայիս 1865 Մ. Մ.

* * *

Ամէնէն անկեղծ խոստովանութիւնը չէր կարող նկարել այնքան որոշ ու ճիշդ այն հոգեբանական վիճակը՝ որու մէջ կը սկսէր Մամուրեան իր գրական գործունէութեան: Պոլիս գրական շրջանակներու մէջ ապրած ընդ երկար, ու վերջը Ճէզայիրլիին հետ շրջած ամբողջ Եւրոպան, Մուրատեան վարժարանի թարմ տպաւորութիւններով լեցուն իր միտքը, կը դառնայ իր բնավայրը, ապտակուած բաղդէն, նիւթական անձուկ վիճակով՝ որ այլ և այլ պարագաներու հետ միացած՝ կը ջլատէր իր բարոյական կորովն ալ:

Հոն՝ այդ տառապանքներուն վրայ կ'աւելնայ սիրոյ կրակն ալ, և կը սպառնայ մոխիր դարձնել փափուկ հոգին: Այն ժամանակ ուսուցիչներու անօթի մեռնելու շրջանն էր: Գրող-կարդացողները պատիւ չունէին, անոր համար գուցէ Արշալոյսի խմբագիրը՝ Պալտազարեան՝ գրիչն ու կանգունը միասին գործածեց ու Մամուրեանէն զատ Իզմիրի բոլոր գրողները — Պալուստ Կոստանդ և Մ. Նուպարեան բացառութիւն ըլլալով — արհեստ մըն ալ ունեցած են:

Մամուրեան դրամ չունէր, ուրիշ արհեստ չունէր և կը յանդգնէր ազնուական, հարուստ ու պատուաւոր ընտանիքի մը ուզել աչքերը:

Կըմբռնէ՞ք ու հիմա աւելի լաւ կրնամ հասկնալ թէ ինչ ընկճող վիշտերու մէջէն քալեց Մամուրեան, ինչ նողկալի զրպարտութիւններու մէջէն անցաւ, երբ իր միակ մեռելին ալ կ'երթար միանալ հակառակորդներու ամբոխին: Իր ամբողջ գրականութիւնը այդ ճնշումին յաջորդող ընդվզո՛ւմն է: Այդ կրած վիշտերուն մէջ՝ կը փնտռեմ Շահնուրին սուր խայթոցը որ ա՛լ մէկուն չի խնայեց:

Ու սիրուեցաւ Մամուրեան:

Այն ատենի նկարը հոս, աչքիս դէմն է: Հեզիկ, աղուորի տպաւորութիւնը կը թողու, անուշ ու բարի նայուածքը, ու կ'արժէր որ Մամուրեան տառապէր «իր Մարիամին» համար: Սէրը կը յաղթէ վերջապէս, հին թշնամութիւնները մոռցմութեան կը փոխուին ու երեւան կու գայ դրչի մարդը, իր բովանդակ փառքով:

* * *

Լուրջ կրթութիւն մը առած էր ու գերադրապէս զգայուն սիրտ մը կը կրէր. իր վրայ կը միացնէր հին կինը իր պատկառելի հաւատքով ու նորը մտքի ընդարձակ զարգացումով և կազմեց դրախտի ընտանիքը երջանկութեան ստուերներու տակ: Մամուրեանի գրականութիւնը երկարատեւ կռիւի մը տպաւորութիւնը կը թողու. այնչափ յուզումներ մինչեւ հիմա հաւցուցած էին զինքը, եթէ օրուան հոգերէն վերջը անդորր ու խաղաղաւէտ անկիւն մը չունենար: «Մարիամին» ժպտուն դէմքը կը բաւէր Մամուրեանի դէմքին վերադարձնելու իր սովորական ժպիտը, դառացող խնդուքով մը միացած: Երեսունմէկ տարուան ընտանեկան շրջանին ոչ մէկ ամպ եկաւ վրդովել երկարատեւ երջանկութիւնը, այն ամպերէն զատ, զորս բաղդը կը ղրկէ երբեմն երբեմն, յիշեցնելու մեզի արտասուալից օրերու գոյութիւնը:

Եթէ Մամուրեանի կեանքը մրրկալից կոհակի է եղած, Տիկին Մամուրեան՝ մեղմ ու հեզիկ ալիքիկը, որ չարունակ փայփայելով, գուրգուրալով կը դողայ, կ'անցնի:

Եւ եթէ հոս ու հոն ընտանեկան անհամաձայնութիւններ, կասկած ու նախանձ, շատ տուներ կը կործանեն, Մամուրեան ընտանիքը միշտ բարձր կը մնայ ու իրապէս տիպար՝ հայ հին ընտանիքներու նահապետական կազմակերպութեան:

* * *

Հայնոցին կեդրոնը ձիգ, բարձր ու ու գիսախուռ Եկեղեցւոյ մը հովանին տակ հաստատեր են կեանքի խաղաղ նաւահանգիստը: Անծանօթ չէ այդ տունը անոնց որ գրականութեան պաշտամունքով լեցուն, քանի մը ժամ կը հանգչին Իզմիրի: Ալեզարդ ծերունին մօտ նստած, լռիկ, անշշուկ դէմքի մը կը հանգչիս: Ալեհե՛ր հագած է ամբողջ, անժպիտ յաւէտ. իր ժպիտն ալ եթէ երբեք ունենայ, դէմքի ցաւագին կծկում մըն է, թեթեւ վարագոյր մը՝ ներքին վիշտերուն վրայ ծածկուած: Իր հեզանոյշ ձայնը տրտմագին մեղեդիի մը տպաւորութիւնը կ'ընէ, հալած, հատած կեանք մը՝ որուն վրայ տարածուիլ սկսած են անդրշիրիմային աշխարհին նուաղկոտ ցոլքերը:

* * *

Ս. Ստեփաննոսի գաւիթին մօտ կանանչով պատուած փոքր տապանաքար մը կայ, որուն վրան արձանագրուած է.

Աստ հանգչի Վրոյր,
Դեռաբոյս որդի Մատթէոս Մամուրեանի

Երջանկութեան առաջին տարիներու կը վերաբերի այդ փոքր շիրիմը, առաջին ստուերը, որ կ'իյնար Մամուրեաններու կեանքին վրայ: Սակայն սիրով արփաւէտ և յուզումնալից կեանք մը ցամքեցուց շուտով հին այրող արցունքները: Զորս հինգ տարի ի վեր սակայն, հրեշտակային ժպիտներու նախանձող բաղդը, երջանկութիւնը առաւ տարաւ նահապետական այդ ընտանիքէն: Վրոյրին յաջորդեց Մառին, Մառին՝ Վահէն. Մամուրեան՝ ինքը ցաւի դալկահար էակը դարձաւ, և ան ի՜նչ տխուր էին հաւցուող ժամերը, որ կը սահէին որդեկորոյս մայրիկին անմխիթար կեանքէն:

Փոքրիկ տղու մը յուշատետրին թարգմանչուհին, որուն զգայնութեան հաւասարող զոյգ միայն «Սիրելի»ը կարող է ըլլալ, իր հառաչքը կուրծքին տակ խեղդելու քաջութիւնը ունեցաւ սակայն, ու գերմարդկային ճիգերով չթողուց որ գրիչը կոտրի Մամուրեանի ձեռքին մէջ:

Այլ իր կնոջական դիւցազնութեան փորձերը անկարող մնացին Ցաւին դէմ. Մամուրեան փոխուած էր, ան՝ հոգիով իր սիրական որդեկին ստուերէն անբաժան կը մնար: Վահէին կորուստը տարին չբոլորած, ստիպուեցան Իզմիրի բոյնը թողուլ, Պուճա գացին:

Պուճա՝ կանանչաւէտ արեւելքի այդ չքնաղ գիւղակը, ամայի լեռներու ետին պահուած՝ մենաւոր, հատցընող վիշտերու բոյնը դարձաւ: Շիրմային լռութիւն մը, Յոնիական ալեակներուն հեւքէն հեռու, ուր Հոմերոս երգեց ու Պայրըն մանչեց, վայրը ուր մարդ անտես անկիւն մը կարող է գտնել ու միալ քնքշատակներու հետ — հո՛ն գացին:

* * *

—Պիտի երթա՞մ, Որբեր:

—Պուճա՛, Պ. Մամուրեան. աղուոր գիւղ է, կը դառնաք առողջացած Աստուծով:

—Չէ՛, Վահէին կ'երթամ գուցէ...:

Կեանքիս մէջ չեմ կարող մոռնալ այն անհուն սարսուռը, որ ցնցեց էութիւնս այն օրը: Խեղդուկ հազ մը կ'ընդմիջէր ալեւոր գրագէտին բառերը:

Մօտիկ այն տան, ուր տարի մը առաջ կեանքի անհուն վիշտը լացին, հոն գացին ընտանիքով:

Քանի մը շաբաթէն, հոկտեմբեր 17ին, դէպի այդ մենաւոր գիւղը պիտի ուղղուին ամէնուն սիրտերը:

Եւ ընդհանուր համակրութեան մեծագոյն բաժինն մըն ալ իրաւունքը պիտի ունենայ անշուշտ մեծ գրագէտին ընկերուհին, այն զոր միայն սեւերու մէջ տեսայ երջանկութեան վարդագոյն ու խայտացող օրերէ վերջը:

Եւ թերեւս ժողովրդային ընդհանուր համակրութիւն մը՝ միացած վշտահար հըրեշտակին հեզանոյշ ձայնին՝ ցնցում մը տան մեծ գրագէտին, վերսկսին անոր հին օրերը և ունենանք նորէն, յուզումով, կեանքով և զգացումով զեղուն գրական հիանալի էջեր:

Իզմիր Ռ. ՈՐԲԵՐԵԱՆ

ԲԱԳՈՒԻ

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Դերասան Պ. Դր. Աւետեան Նոր-Դարի մէջ կը հրատարակէ հետեւեալ նամակը զոր շահեկան կը համարինք այն տեսակէտով որ մանրամասն ծանօթութիւններ կու տայ Բագուի Հայ Թատրոնին հասոյթներուն ու ծախքերուն, դրամական ընդհանուր վիճակին և դերասաններուն ու դերասանուհիներուն ստացած թոշակներուն վրայ: Այդ ձեռնարկութեան գեղարուեստական մասին վրայ գրած ըլլալով քանիցս, կ'արժէ որ դրամականին ալ ծանօթացնենք մեր հասարակութեան.

Մօտ է թատրոնական սեզոնը. Բագուի մեր յարգելի անտրեպրիզը (ձեռնարկութիւնը) շուտով պիտի սկսի հայերէն ներկայացումները: Արդէն վարձւում են և պիտի վարձուեն դերասաններ, խումբ պիտի կազմուի:

Զգիտենք, այս երկու սեզոնը դաս եղա՞ւ նրանց թէ չէ. ահագին վնաս կրեցին, չնայած որ միջին թուով գիշերը մօտ 800 րուբլի մուտք են ունեցել, մի գումար, որով կարելի է ամենալաւ ույժերից բաղկացած օպերայի խումբ պահել:

Ինչպէս երեւում է այս բանը դաս չպիտի լինի, որովհետեւ գործը պիտի վարեն նոյն անձերը, որոնք վարում էին անցեալ սեզոններին, այսինքն անձեր՝ որոնք շատ անփորձ են թատրոնական գործ վարելում: Այս սեզոնին նրանք միտք ունին ոչ թէ վնասուելու, այլ օգտուելու, և այդ բոլորն ի՞նչպէս, ո՞րտեղից, հարցրի ես յարգելի անտրեպրիզի անդամներից մէկին մասնաւոր խօսակցութեան ժամանակ. — «Դերասանների ռոճիկը պիտի պակասեցնենք» եղաւ պատասխանը:

Մի րոպէ թոյլ տանք, որ դերասաններն իսկապէս շատ ռոճիկ են ստանում. խումբը բաղկացած է 25 հոգուց, եթէ ամէն մէկի ռոճկից պակասեցնեն միջին թուով 20 րուբլի, այդ անում է 500 րուբլի ամիսը, իսկ սեզոնի ընթացքում (4 1/2 ամիս) անում է 2250 րուբլի, իսկ այդ գումարը 10,000 ր. չէ, որ վերջին սեզոնի ընթացքում արած վնասն է:

Անցեալ տարի դերասանների ռոճիկների մասին թէր ու դէմ շատ յօդուածներ գրուեցան և յօդուածագիրներից մէկը յիշեց, որ սովորական մի դերասան ստանալով 100 րուբլի ամսական, այդ չէ նշանակում որ նա 1200 րուբլի է ստանում ամբողջ տարին. ո՛չ, նա ռոճիկ ստանում է տարուայ մէջ միմիայն 4 1/2 ամիս, որ անում է 450 րուբլի, իսկ այդ 450ը բաժանելով 12ի վրայ, ամիսն ընկնում է 37ր. 50 կ., որ ամենահասարակ դերասանի ապրելու համար շատ քիչ է. ըես չեմ հաշւում նրա բեմական սիվիլ հագուստները որ նա պարտաւոր է ունենալ:

Դերասաններին համեմատում են ուսուցիչների հետ, բայց չէ՞ որ ուսուցիչն ամբողջ տարով է հրաւիրւում. իսկ դերասանը միմիայն 4 1/2 ամսով, շատ շատ 5 ամսով. իսկ այդքան ամիս մի քաղաքում ապրելով՝ դերասանը ստիպուած է լինում միշտ ճաշել հիւրանոցներում, ուր աւելի վատ և թանգ կերակուրներ են տալիս, քան ընտանիքներում ուր ամսով ճաշել դժուար է և միշտ չէ պատահում, որ եկւոր դերասանն իսկոյն կարողանայ սենեակ վարձել: Միթէ հարկաւո՞ր է մանրամասն բացատրել, որ դերասանին աւելի թանգ է նստում ապրուստը, քան մի որ և իցէ ուրիշ պաշտօնի, ուրիշ գործի տէր մարդկանց:

Այդ չնչին ռոճիկներն անգամ ամենքին, չգիտեմ ինչպէս և որտեղից՝ մեծ մեծ գումարներ են երեւացել, և այսօր Բագուի անտրեպրիզը իր վնասը ծածկելու միակ միջոցը գտնում է դերասանների ռոճիկը պակասեցնելում: Ինչո՞ւ ենք հեռու գնում, վերցնենք Ռուսներին. նրանց մօտ հասարակ դերասանն ստանում է 1 1/2 անգամ աւելի քան մեր առաջնակարգ դերասանները: Պատճառն ի՞նչ է...:

Մեր յարգելի անտրեպրիզը իր վնասները թող փնտռի ուրիշ տեղ, աւելորդ ծախքերը կրճատի, որ միմիայն շիկի համար է անում և ոչ թէ դերասանների ռոճկից բռնի:

Հիմնուելով այս երկու սեզոնի ներկայացումների, ծախքերի, մուտքի, դերասանների ռոճիկի վրայ, հաստատ կարելի է ասել, որ եթէ աշխատանք էլ չմնայ, կարելի է այնպէս անել որ վնաս էլ չլինի: Խօսքերս հաստատելու համար բերեմ և թիւեր. կարելի է Բագուի համար խումբ կազմել այսպէս. 5 լաւ դերասանուհի, 2 սովորական և մէկ աղախինների դերերի համար, 9 լաւ տղամարդ դերասան, 2 սովորական և 2 ծառաների համար, 1 յուշարար և 1 սեճարիուս (ընդամենը 23 հոգի), որ մի մեծ խումբ է, և կարելի է ազատ ամէն մի պիէս բեմ հանել:

Այս դերասանուհիներին և դերասաններին նշանակելով 20 առ 100 աւելի ռոճիկ, քան մինչեւ այժմ են ստացել, կ'անի ամսական 3000 ր., որ սեզոնը հաշւելով 5 ամիս, անում է 15000 ր., հագուստների ծախք 1500 ր., 45 ներկայացում՝ ձգելով ամէն մէկին գիշերուայ ծախս, թատրոնի վարձը, ծառաներ, վարսավիր, աֆիշները, պոլիցական տուրքը, ստատիստների վարձը և այլ մանրմունր ծախքեր ենթադրելով գիշերը 110 րուբլի, անում է 4950 ր., պիէսների հեղինակներին և թարգմանիչներին 1000 րուբլի, որի կէսն էլ չի տրուած մինչեւ այժմ, և անսպասելի ծախքեր սեզոնի ընթացքում 950 րուբլի, անում է ընդամենը՝ 23,400 րուբլի:

Մուտքը կարելի է հաշւել այսպէս. մինչեւ այժմ միջին թուով եղել է 600 րուբլուց աւելի. բայց ես վերցնում եմ քիչը՝ 600 րուբլի, որ 30 ներկայացման 600ական րուբլի մուտք հաշւելով՝ անում է 18000, 15 ներկայացում-բենեֆիսները հաշւելով միջին թուով 300 րուբլի գիշերն անտրեպրիզի օգտին՝ անում է 4500 րուբլի և ընդամենը 6 ցերեկուայ ներկայացում սեզոնի ընթացքում 150 րուբլի մուտք հաշւելով՝ 900 ր., ընդամենը 23400 րուբլի մուտք, ասել է ծախքը և մուտքը հաւասար են և վնաս չի գոյանում:

Օրինակներ վերցնենք. մինչեւ այժմ Բագւում դերասանական խմբեր պահել են Պ. Պ. Սաֆրազեան, Աբէլեան և տիկին Աւետեան. դրանցից ո՛չ մէկը վնաս չի արել. Տիկ. Աւետեանն ունենալով աւելի փոքրիկ խումբ, քան պահում է ներկայ անտրեպրիզը, ունեցաւ և աւելի քիչ մուտք, բայց ուրիշ տեղում կրած վնասը Բագւում ծածկելով, դեռ մի բան աշխատեց էլ: Եղել են դերասանական ընկերութիւններ, որոնք եթէ միշտ րուբլուն րուբլի էլ չեն ստացել, գոնէ 70-90 կոպէկ ստացել են: Յարգելի անտրեպրիզը գուցէ արդարացնի իրեն, ասելով որ այն խմբերն այս խմբերի նման չեն, սրանք մեծ են, ծախս շատ ունին. այո՛, համաձայն ենք, բայց չէ՞ որ այն ժամանակ մենք 3-400 րուբլի մուտք ունենալով ուրախացել ենք, որովհետեւ այդ շատ մեծ մուտք էր. չէ՞ որ այժմ թատրոն է յաճախում հարուստ դասակարգը, որ Հայոց թատրոնի դուռը ճանաչելիս չէր եղել առաջները. վերջապէս ո՞վ է լսել. որ մի պիէս 3 անգամ եթէ ոչ աւելի, սեզոնի ընթացքում կրկնուէր, իսկ այժմ այդ ամէն մի պիէսին պատահում է:

Վերջացնելով մեր խօսքը, մենք դարձեալ կրկնում ենք, որ դերասանների ռոճիկը չէ վնասի պատճառը, այլ առանց կոնտրոլի արած ծախսերը, անփորձ մարդկանց ձեռքով գործ վարելը:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ՎԵՐԱԴԱՏՈՒՄԸ

ՌԷՆԻ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

ԿԱՌՎ. ՔՈՄԻՍԷՐԻՆ ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐԸ

Ընդհանուր ուշադրութեան մէջ խօսք կ'առնէ կառավարական քոմիսէրը. իր ամբաստանագրին ընթերցումէն առաջ կը յիշատակէ Վճռաբեկ ատեանին այն որոշումը՝ որ Տրէյֆիւսի մասին 1894ին տրըւած վճիռը բեկանելէ և ջնջելէ ետքը, զայն կը ղրկէր նոր զինուորական ատեանին առջեւ:

Այդ վճռին հետեւանքով, զինուորական ատեանը պիտի ճշդէր թէ Տրէյֆիւս յանցաւո՞ր է օտար տէրութեան մը հետ մեքենայութիւններ նիւթած ըլլալուն և Պոռտրոյին թուղթերը անոր յանձնելով՝ անոր Ֆրանսայի դէմ պատերազմ հրատարակելու միջոցները տուած ըլլալուն համար:

Յետոյ կ'անցնի իր ամբաստանագրին ու կ'ըսէ թէ ինք ոչ մէկ կուսակցութեան կը պատկանի և թէ անկախօրէն պիտի շարժի երեւան հանելու համար ճշմարտութիւնը:

Ու կը սկսի խնդրին պատմականը ընել: Կը յիշէ թէ ինչպէ՞ս Պոռտրոն գտնուեցաւ, ինչպէ՞ս ձերբակալուեցաւ Տրէյֆիւս, թէ ի՞նչ հետեւեցաւ այդ ձերբակալման: Կը յիշէ 1894ի դատին պարագաները, դատապարտութիւնը ու վերջապէս Տրէյֆիւսի Սատանայի կղզին ղըրկուիլը:

—Ա՛հ, պարոններ կ'ըսէ, շատ յարձակումներու ենթարկուեցանք այս դատին առթիւ: Կը մոռնամ թէ զինուորական դատաւորները պաշտօնատարներ չեն: Իրենց գործերը՝ իբր դատաւոր անկեղծութեան դրոշմը միայն կը կրեն և ո՛չ թէ վարպետութեան: 1894ին, մեր նախորդները դատած են իրենց խղճին ու հոգւոյն անսալով, բարեմտութեամբ և աւանդական կանոններու համաձայն:

Քոմիսէրը՝ Տրէյֆիւսի դէմ եղող ամբաստանութիւնները յիշատակելէ ետքը, անոնցմէ մի միայն Պոռտրոյին կարեւորութիւն կու տայ:

—Գիրի տեսակէտով չպիտի քննեմ զայն, կ'ըսէ, որովհետեւ փորձ-քննիչ մը չեմ: Այդ խնդիրը կը պատկանի փորձքննիչներուն: Միայն թէ, սա կէտը մատնանիշ կ'ընեմ որ Պոռտրոյին մէջ յիշատակուած թուղթերը յայտնի կ'ընեն թէ սպայակոյտի նախակայքի սպաներուն

(*) Որ յետոյ եղաւ Տիկին Մ. Մամուրեան:

կողմէ միայն կրնային հաղորդուած ըլլալ և այն ալ Թնդանօթաձիգ սպայի մը կողմէ։

«Ես չպիտի վիճաբանիմ այդ Թուղթերուն վրայ։ Դատավարութեանց միջոցին բաւական երկար խօսուեցաւ արդէն այդ մասին, և որուն վրայ ատեանը անշուշտ իր կարծիքը շինած է։ Վեր կը հանեմ միայն սա կէտը թէ այդ Թուղթերը մէ՛ միայն սպայակոյտի Գ. Դիւանին պատկանող սպայ մը երեւան կը հանեն։

Քոմիսէրը կրկին կը վերադառնայ Պոռտրոյին, ու ձեռք առնելով գիրի տեսակէտը, կ'ըսէ.

—Պէտք է գիտել որ ուշադրութեան արժանի կէտ մը կայ. Տրէյֆիւսի գիրը կը նմանի Պոռտրոյին. Էսթերհազիի գիրը կը նմանի տարբեր կերպով մը. կը նմանի նաեւ Պ. Մաթիէօ Տրէյֆիւսի գիրը։ Տրէյֆիւս առանց հաշուի ճամբայ չելլեր և բան մը չըներ առանց նախապէս խորհած ըլլալու։ Այս տեսակէտով, զգուշութիւններ ձեռք առած է և տակաւ նմանցուցած է իր եղբօր և Էսթերհազիի գիրը։

«Արդ, Տրէյֆիւս, իր դատապարտութենէն ետքը փոխած է իր գիրը։ Այս կէտը երեւան հանած եմ քննելով բազմաթիւ նամակներ՝ զորս ամբաստանեալը Սատանայի կղզիէն գրած էր։ Ինչո՞ւ նպատակով կ'ընէր Տրէյֆիւս ասիկա. իրաւ որ չեմ գիտեր։

ԳԱՂՏՆԻ ՊԱՐՈՒՆԱԿ

Կառավարական քոմիսէրը կ'անցնի գաղտնի պարունակին՝ որուն մէջ կ'ըսէ, կը գտնուին բազմաթիւ համոզիչ տարրեր։

Ու կը շարունակէ.

—Նախ այն նամակն է՝ զոր Ա. զինուորական կցորդը գրած էր իր կառավարութեան, պատասխանելու համար անոր սա հարցումին. «Ոչ մէկ նշա՞ն սպայակոյտէն»։ Ա. զինուորական կցորդը պատասխանած էր. «Կասկած... Ապացոյց։ Սպասարկութեան նամակ. եթէ փոխանցաւոր կացութիւն ինծի համար փրանսացի սպայի հետ։ Տեղեկութեանց դիւան։ Ոչ մէկ յարաբերութիւն բանակի սպայի հետ. կարեւոր Թուղթեր մի միայն Նախարարութենէն»։ Ցետոյ կայ այն Թուղթը որ «Տամիենսի Թուղթ» անունով ճանչցուած է և ուրիշ մէջ կը բերէ հետեւեալ նախադասութիւնը. «Պէտք չէ որ զինուորական կցորդները իրենց աշխատութեանց մէջ միանալու երեւոյթը ունենան»։ Այս Թուղթը որ 1894ին գրուած է, սպայակոյտին Բ. դիւանը կ'ակնարկէ. 1894ին, Տրէյֆիւս այդ դիւանին մէջ կը գտնուէր։

Կառավարական քոմիսէրը կը յիշատակէ նաեւ մարտ 1894 Թուականը կրող Թուղթ մը որուն մէջ Բ. զինուորական կցորդ կը գրէ Ա. զինուորական կցորդին. «Կը խնդրեմ որ այս առտու ինծի հանդիպիք. որովհետեւ Տ. ինծի բերաւ շատ մը հետաքրքրական բաներ։ Ցասը օր միայն ժամանակ ունենալուս, պէտք է բաժնենք աշխատութիւնները»։

—Ինչ որ ալ ըլլայ, կ'ըսէ քոմիսէրը, այս Թուղթին արժէքը, կը կարծեմ որ Էսթերհազիի չի վերաբերիր և թէ Տրէյֆիւսի կ'ակնարկէ։ Արդ, պէտք է գիտնալ թէ արդեօք Էսթերհազի կրնա՞ր կարեւոր վաւերաթուղթեր յանձնել։ Ուզեցին հաստատել այս կէտը ու նոյն իսկ Պ. Ժիւլ Ռօշ (*) յայտարարեց այս ատեանին առջեւ թէ Էսթերհազի իրեն տեղեկութիւններ կու տար բանակին վրայ։ Բայց այդ տեղեկութիւնները մէ՛ միայն Էսթերհազիի զօրաբաժնին կը պատկանէին։ Էսթերհազի կրնա՞ր յանձնած ըլլալ բանակին շարժուն վիճակի մէջ դրուելուն յատակագիծը։ Իմ մասիս չեմ հաւատար. որովհետեւ Էսթերհազի հակառակ գէշ յատկութեանց տէր մէկը ըլլալուն, զուրկ էր մասնագիտական ծանօթութիւններէ։

Քոմիսէրը կը յիշատակէ 1894 ապրիլ 21 Թուակիր ուրիշ Թուղթ մը՝ որ երկու Թուղթներու կը պատկանի, ինչպէս նաեւ սա խոստովանութիւնը թէ դիւանագիտական գործակալ մը գաղտնի ճամբորդութեան մը ելած ըլլալով դէպի Զուիցերիա, ինչպէ՞ս իմաց տրուեցաւ Բ. Դիւանին։

—Անմիջապէս, կ'ըսէ քոմիսէրը լուր տրուեցաւ այդ գործակալին որ զգուշանայ։ Ո՞վ էր լուր տուողը։ Բոլին թէ երկրորդ դիւանին պատկանող սպայ մըն էր։

«Անհատական այն ամբաստանութիւնները՝ որոնք Տրէյֆիւսի վրայ կը ծանրանան և որոնք իմ համոզումս գոյացուցին։

Հրամանատար Քարիէր կ'անցնի

ԷՍԹԵՐՀԱԶԻԻ ԱՆՄԵՂՈՒԹԵԱՆ

Իրեն համար կարեւորութիւն չունին այն ջախջախիչ ապացոյցները որոնք Էսթերհազիի դէմ կը հանուին։

Չի հաւատար անոնց։

Կը յիշատակէ «Բլէթի Պլէօ»ին գտնուիլը, և այդ առթիւ Բիքառի կողմէ կատարուած գործերը կը պախարակէ։ Գալով այն պաշտպանութեան՝ զոր սպայակոյտ ցոյց տուած էր Էսթերհազիի համար հետեւեալ կերպով կը բացատրէ զայն.

—Սպայակոյտին քանի մը սպաները՝ տեսնելով որ Բիքառ՝ գաղտնի միջոցներով կ'ուզէ Էսթերհազին յանցաւոր հանել Տրէյֆիւսի դէմ, զգուշացնել ուզեցին զայն։

«Էսթերհազիի դէմ բացուած քննութիւնը՝ դատաստան տեղի չունենալու որոշման մը յանգեցաւ։ Սակայն, զինուորական կարգապահութիւնը անպատճառ կը պահանջէր որ դատի ենթարկուի։ Զինուորական ատեան գումարուեցաւ, որ սակայն նորէն բան մը չգտնալով անոր դէմ, անպարտ արձակեց զինքը։

Այս բացատրութենէն ետքը կառավարական քոմիսէրը կը վերջացնէ իր ամբաստանագիրը, ըսելով.

—Պարոննե՛ր, խնամով ուսումնասիրեցի այս խնդիրը. առանց առաջուց գոյացուած կարծիքի մը ուսումնասիրեցի զայն, որովհետեւ՝ արդէն իսկ անոր ինծի յանձնուած ատեն կարծիք մը չունէի։ Պահ մը՝ Բիքառի պարունակին վրայ խօսուածներէն, կը յուսայի Տրէյֆիւսի անմեղութեան յանգիլ։ Դատապարտեալին պատիւը վերահաստատելու գաղափարը զիս կը հրճուեցնէր։ Եւ սակայն, ատիկա ընելու համար ապացոյցներու պէտք ունէի, զորս չգտայ։ Տրէյֆիւսի մեղապարտութեան մասին ա՛լ համոզուած եմ։ Բովանդակ հոգւովս ու սրտովս կը յայտարարեմ թէ Տրէյֆիւս յանցաւոր է։ Կը խնդրեմ որ դատապարտուի պատժական Օրէնսգրքին 76րդ յօդուածին համաձայն։

Ցաջորդ նիստը պիտի յատկացուի Պ. Տըմանժի պաշտպանողականին։ (Տե՛ս այս օրուան Թղթաբերի բաժինը, Գ. երես)։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Բարիզէն երկուշաբթի օրուան Թուականով հետեւեալը կը հեռագրեն.

Նախարարաց Խորհուրդը որ վաղը պիտի գումարուի, պիտի զբաղի Ռէնի զինուորական ատեանին վճռովը։ Զրոյցի մը նայելով նախարարներուն մէկ մասը կը բաղձայ եղեր որ ընդհանուր դատախազը պահանջէ վճռին ջնջումը, պատճառաբանելով որ ատեանը չարաչար գործածած է իր իշխանութիւնը։ Նախարարաց մեծամասնութիւնը, սակայն, չուզեր որ դահլիճը միջամտէ, նկատելով որ պաշտպան կողմին փաստաբանները եթէ վերաքննութեան դիմեն, կրնայ ըլլալ որ յաջողին։

—Թան կ'ըսէ թէ Ռէնի զինուորական ատեանը մեղմացուցիչ պարագաներ շնորհելով ուզած է չէզոքել սա կէտը թէ բարեբաղդ պիտի ըլլայ՝ եթէ Հանրապետութեան Նախագահը կատարեալ ներում շնորհէ դատապարտեալին։

—Ռէնի զինուորական ատեանին անդամները գիր մը ստորագրեցին խնդրելով Հանրապետութեան Նախագահէն որ Տրէյֆիւս ստորնացուցիչ չըլլայ։ Դատապարտեալը այդ որոշումէն շատ զգածուեցաւ և յայտարարեց թէ յուսալից է։

—Պ. Սէպասթիէն Ֆօռ սա նկատումով առժամաբար ազատ արձակուեր է թէ ո և է վկայ չէ յայտարարած որ անիկա մասնակցած ըլլայ օգոստոս 20ին Կուլէն փողոցին վրայ եղած յարձակումներուն։

—Տրէյֆիւսի դատապարտութեան հետեւանքով Վիէննայի մէջ աւստրիացի ճարտարագործներ և ուրիշ անձեր յանձնաժողով մը կազմելով որոշեցին չմասնակցիլ Բարիզի 1900ի արուեստահանդէսին։ Նաեւ հրաւիրել աւստրեւհունգարական հասարակութիւնը որ չայցելէ այդ արուեստահանդէսը։

—Պերլինի մէջ զանազան մեկնութիւններ կու տան Տրէյֆիւսի դատապարտութեան, որուն լուրը փութով տարածուեցաւ քաղաքին մէջ։ Ոմանք Գերմանիոյ համար անարգանք մը կը նկատեն այդ դատապարտութիւնը, քանի որ Գերմանիա հրապարակաւ յայտարարեց թէ բնաւ յարաբերութիւն չէ ունեցած Տրէյֆիւսի հետ։

—Բարիզի լրագիրները յաւելուածներով ծանուցին Տրէյֆիւսի դատապարտութիւնը։ Բարիզի ժողովուրդը ընդհանրապէս գոհ կ'երեւայ տրուած վճռէն։

—Հռոմի լրագիրներուն մեծ մասը անարդար կը նկատէ Ռէնի զինուորական ատեանին վճիռը։

—Լոնտոնի մէջ Տրէյֆիւսի դատապարտութեան լուրը մեծ զարմացում պատճառեց։ Անգլիացիները այնպէս կը նկատեն թէ Բարիզի 1900ի արուեստահանդէսը տեղի պիտի չունենայ։

—Պրիւքսէլի Թերթերը մեծ զայրոյթ ցոյց տուին Տրէյֆիւսի դատապարտութիւնը իմնալով։ Ոմանք այդ վճիռը անբարոյութիւն մը կը նկատեն։ Ուրիշներ ալ կ'ըսեն թէ Ֆրանսա կորսնցուցած է քաղաքակիրթ ազգ մը նկատուելու իրաւունքը։ Ուրիշ քանի մը լրագիրներ ալ կը գուշակեն թէ 1900ի արուեստահանդէսը պիտի չյաջողի։

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ԽՆԴԻՐԸ. — Վիէննայի թերթերուն մէջ հրատարակուած շաբաթ օրուան Թուականով հեռագիրներ կ'ըսեն թէ ուրբաթ օրուան նախարարաց Խորհուրդէն ետքը Գերմանիոյ դեսպանը երկար տեսակցութիւն մը ունեցեր է Լորտ Սոլզպէրիի հետ, հարաւային Ափրիկէի կացութեան վրայ զոր Գերմանիա նկատողութեան կ'առնէ անգլեւգերման պայմանագրութեան բերմամբ։ Լոնտոնի մէջ հիմնաւորուած կը նկատեն թէ տագնապը այնչափ ծանր աստիճանի մը հասած չէ և թէ վերջնական որոշումը Թրանսվալի կառավարութեան պատասխանը ժամանելէն ետքը պիտի տրուի։

—Երէկ թէ՛ Լոնտոնէն և թէ Բերլինէն առնուած հեռագիրները, ինչպէս ծանուցինք, քիչ մը յուսատու են կացութեան վրայ. մանաւանդ անգլիական քոնսոլիտէին և Թրանսվալի հանքային արժէթուղթերու գիներու բարձրացումը։

—Հոլանտայի դեռատի Թագուհին գրեր է Վիքթորիա Թագուհիին խնդրելով որ իր ազդեցութիւնը բանեցնէ՝ խաղաղութիւնը անվթար պահելու համար։

—Թրանսվալի արտաքին գործոց Նախարարը անցեալ ուրբաթ Խորհրդարանին մէջ կարդաց Բարեյուսոյ Գլուխի անգլիական քոմիսէրին մէկ ղեկոյցը, որով կը պատասխանէ Թրանսվալի պահանջումին՝ սահմանագլուխին վրայ անգլիական զինուորներ գտնուելուն համար։ Անգլիական քոմիսէրը այդ զինուորներուն ներկայութեանը վրայ բացատրութիւն տալով կ'ըսէ թէ բրիտանական շահերը պաշտպանելու և ո և է պատահականութեան դէմ պատրաստ գտնուելու համար է։ Այդ պատասխանին վրայ վիճաբանութիւն մը ծագեցաւ Խորհրդարանին մէջ և շատ մը հայրենասիրական ու պատերազմաշունչ ճառեր արտասանուեցան։ Շատերը խստիւ կը քննադատեն Պ. Չէմպըրլէնը։ Ոմանք ըսին թէ Անգլիա ձեռքէն եկածը կ'ընէ Թրանսվալը գրաւելու համար, առանց անկեղծօրէն պատերազմ հրատարակելու։ Նախագահ Քրիւկէր ծանոյց թէ Թրանսվալի կառավարութիւնը բնիկներուն վայելածին նման իրաւունքներ տուած էր օտար հպատակներուն, բայց իր այդ առաջարկութիւնները չընդունուեցան։ «Պ. Չէմպըրլէն, յարեց նախագահը, մէկ նպատակ միայն ունի, այն է գրաւել Թրանսվալը։ Պօերները խաղաղութեան ցանկացող են և իրենց անկախութիւնը բնաւ պիտի չզոհեն։»

—Հարաւային Ափրիկէի Հանրապետութիւնը պատուիրակներ պիտի ղրկէ Պ. Չէմպըրլէնի առաջարկած դեսպանախորհուրդին, որպէս զի խաղաղ լուծում մը ձեռք բերուի։ Խորհրդարանը առանց վերջնական որոշում մը տալու իր նիստը յետաձգեց։

—Հռոմէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Քրիւկէր նախագահը խնդրեր է Պապէն որ իբրեւ իրաւարար միջամտէ, որպէս զի պատերազմ տեղի չունենայ։ Պապը մերժեր է ըսելով որ Անգլիոյ առաջարկութեանը վրայ միայն կրնայ ընդունիլ իրաւարարութիւնը։

—Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ ուրբաթ օրը գործաւորական մեծ միթինկ մը տեղի ունեցեր է, ուր բանաձեւ մը քուէարկուեր է որ խստիւ կը դատապարտէ Պ. Չէմպըրլէնի քաղաքականութիւնը հանդէպ Թրանսվալի։ Ազատական-յառաջդիմական կուսակցութիւնը բողոքագիր մը հրատարակեր է կառավարութեան քաղաքականութեանը դէմ։ Այդ գիրը կ'ըսէ թէ տէրութեան զօրութիւնը չի կրնար գործածուիլ խաղաղիկ 30,000 ագարակապաններու դէմ։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Ընդհանուր զժգոհութիւն առաջ բերած են այն խիստ միջոցները որոնք ձեռք առնուեցան թէ կառավարական պաշտօնեայ և թէ երեսփոխան եղողներուն դէմ։ Ինչպէս յայտնի է, այդ որոշման պատճառ եղաւ Ռէնէն Էլպա շինուելիք ջրանցքին ծրագրին Խորհրդարանին կողմէ մերժուիլը։ Ամէն կողմէ և ամէն կուսակցութեանց շրջանակներուն մէջ խստիւ կը բողոքուի՝ կարծիքի ազատութեան այդ բռնաբարումին դէմ։ Միայն ընկերվարական լրագիրները կը ծաղրեն այդ կարգի պաշտօնեաները։ Երկու նախարարներու քաշուիլը, ինչպէս ծանուցինք, այդ խիստ միջոցներուն արդիւնքն է, վասն զի այդ երկու նախարարները իրենց արժանապատուութիւնը վիրաւորուած նկատեցին։ Կառավարութիւնը իր այդ անօրինութիւնը ըրաւ հիմնուելով 1852ի օրէնքին վրայ որ կ'արտօնէ նախարարութիւնը պաշտօնանկ ընել կառավարական պաշտօնեայ երեսփոխանները, առանց պատճառաբանութեան։ Միայն թէ այդ օրէնքը իր տառով և ոգիով միայն վարչական գործերու կը վերաբերի, և խիստ միջոցներ կը տրամադրէ երբ պաշտօնեաները անկարողութիւն և անկարգութիւն ցոյց տան։ Միւս կողմէ գիտել կը տրուի թէ կառավարական պաշտօնեայ այդ երեսփոխանները պատժուած են այնպիսի արարքի մը համար զոր իբրեւ երեսփոխան գործած են, այսինքն ջրանցքին ծրագրին դէմ քուէարկած են։ Բրուսիոյ սահմանադրութիւնը չի ներեր որ երեսփոխան մը ո և է կերպով պատժուի, ուր մնաց որ իր ունեցած պաշտօնէն զրկուի։ Բողոքները կ'ըսեն թէ նախարարութիւնը չի կրնար ինքզինքը արդարացնել և թէ ապօրէն կերպով գործած է վրէժխնդրութեան ոգիով։ Կառավարութեան ձեռք առած այդ միջոցը իր պաշտպանած դատին համար ալ աննպաստ կը նկատուի, որովհետեւ այն երեսփոխանները որոնք իրենց ունեցած կառավարական պաշտօններէն զրկուած են, դարձեալ երեսփոխան կը մնան, և երբ ջրանցքին խնդիրը ներկայանայ, բնականաբար աւելի պիտի պնդեն իրենց մերժումին վրայ։ Գալով Երեսփ. Ժողովը լուծելու խնդրին, նախարարութիւնը ետ կեցած է անկէ, անպատշաճ նկատելով, վասն զի արդի խորհրդարանը դեռ տարի մըն է ընտրուած է։ Կառավարական համակարծիք երեսփոխաններ ունենալու գործը ժամանակի կը կարօտի։ Միւս կողմէ կառավարութիւնը յաջորդ նստաշրջանին նորէն Խորհրդարանին պիտի ներկայացնէ ջրանցքին ծրագիրը։ Վերջապէս խնդիրը բաւական կնճռոտ է։

—Շթութկարտէն կը հեռագրեն ուրբաթ օրուան Թուականով.

Վիւրթէմպէրկի Թագաւորը, Վիլհէլմ կայսեր ի պատիւ տրուած հացկերոյթին բաժակաճառ մը արտասանելով շնորհակալութիւն յայտնեց կայսեր ներկայութեանը համար և ըսաւ. — «Մեր սիրտերը այսօր միաբանութեամբ կը բաբախեն մեծ կայսեր զաւակին հետ, ինչպէս բաբախած էին Մեծն Վիլհէլմի հետ»։ Վիւրթէմպէրկի Թագաւորը շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ այն դրուատալից և բարեացակամ գնահատումներուն առթիւ զորս ըրաւ կայսրը զօրաբանակին ռազմափորձերուն համար։ Աւարտեց խօսքը ըսելով որ մինչեւ իր արեան վերջին կաթիլը հաւատարիմ և անձնուէր պիտի մնայ Գերմանիոյ կայսեր։ Վիլհէլմ Բ. շնորհակալութիւն յայտնեց և շնորհաւորեց Վիւրթէմպէրկի Թագաւորն իր փայլուն զօրաբանակին համար։ Ցարեց թէ իր սիրտը ուրիշ տեղէ աւելի բուռն կերպով կը բաբախէ Վիւրթէմպէրկի հողին վրայ, որ իր գերդաստանին օրրանը եղած է։ Ըսաւ նաեւ թէ ժողովուրդը շատ կ'ուրախանայ և կը պանծայ որ իր բանակին հրամանատարը Թագաւոր է։ Կայսրը երեք անգամ «հեյցէ» գոչեց Վիւրթէմպէրկի Թագաւորին, գերդաստանին և երկրին համար։

—Գերմանիոյ կրթական նոր նախարար Պ. Սթատ ուրբաթ օրը Պերլին ժամանեց։ Մունսթէրի ժողովուրդը հինգշաբթի իրիկուն ջահագնացութիւն մը կատարեց ի պատիւ նախարարին։ Պահպանողականները և կեդրոնը նպաստաւոր են Պ. Սթատի։ Կաթոլիկ լրագիրները քիչ մը աննպաստ կերպով կը խօսին անոր վրայ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ՔԱՆԱՏԱ.—Վերջերս բաւական ծանր խնդիր մըն ալ վերցաւ մէջտեղէն, որ կրնար մեծ խառնաշփոթութիւններու պատճառ ըլլալ։ Ուաշինկթընէն առնուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ հաշտարար կարգադրութիւն մը եղեր է, Մ. Նահանգաց ու Քանատայի միջեւ՝ Ալասքայի սահմանագլուխին ծանօթ խնդրին համար։ Վէճը կարգադրուեր է Քանատայի նպաստաւոր կերպով, բայց այնչափ արդար ոգիով մը որուն Մ. Նահանգները համակերպելէ զատ ուրիշ բան չէին կրնար ընել։ Մ. Նահանգները, հաւանօրէն, տեղի տալով Անգլիոյ դիմումներուն, որուն այնքան թանկագին աջակցութիւնները վայելեցին սպանեւամերիկեան պատերազմին ատեն, վերջապէս յանձն առեր են Քանատայի Թողուլ Խաղաղականի վրայ ելք մը՝ Քլոնտայքի ոսկեհանքերուն համար։ Մ. Նահանգները նախապէս կը մերժէին այդ զիջողութիւնը, հիմնուելով 1875ին Ռուսիոյ հետ կնքուած գնման դաշնագրութեան որ Խաղաղականէն ծովեզերք մը կու տայ Մ. Նահանգաց։ Վերջին վէճին մէջ Քանատա կ'առարկէր թէ Լայն ծոցը ուրիշ նաւահանգիստ մը կ'ուզէ, այդ դաշնագրութեան մէջ նշանակուած չէ։ Կ'երեւայ թէ հիմա հաշտարար կարգադրութիւնը այդ նաւահանգիստը Քանատայի կու տայ զանազան պայմաններով։ Վէճի նիւթ եղած ուրիշ խնդիրներ ալ կան, մանաւանդ նաւարկութեան և հանքերու փոխադարձ իրաւունքներուն ինչպէս նաեւ ձկնորսութեան վերաբերեալները, մանաւանդ այն կէտը թէ Քանատա մեծ լիճին վրայ մարտանաւեր ունենալու իրաւունք վայելէ։

ՍԵՐՊԻՈՅ ԴԷՊՔԵՐԸ.—Պէլկրատէն առջի օրուան Թուականով հետեւեալները կը հաղորդեն.

Երէկ, կէս օրէն ետքը, Պ. Թավշանովիչ հարցաքննուեցաւ։ Բոլորովին մերժեց իրեն դէմ եղած ամբաստանութիւնները։ Ըսաւ թէ այն ամբաստանութիւնները որոնց զոհ եղած է, նոյն իսկ իրեն համար անծանօթ անձերու կողմէ եղած են։ Միլանի և Միլոշի նկատմամբ այն գրուածքներուն համար որոնք իր տունէն գտնուեցան, յայտարարեց թէ գերմանացի Ռանքէի կողմէ գրուած Սերպիոյ պատմութենէն թարգմանութիւններ են. ինչպէս նաեւ ծանօթագրութիւններ, զորս իբրեւ նիւթ գործածեց իր գրած պատմութեանը համար։ Ամբաստանեալը յայտարարեց թէ երեք տարիէ ի վեր ելած է արմատական կուսակցութենէն և անկէ ի վեր յարաբերութիւն չէ ունեցած արմատական պետերուն Պ. Պ. Բրոթիչի, Ճուրիչի և Թէսիչի հետ։

—Այս առտուան նիստին մէջ ամբաստանեալներէն Պ. Պ. Բրոթիչ ու Սթանաեւիչ մերժեցին իրենց դէմ եղած ամբաստանութիւնները։ Բողոքեցին Քնեզեւիչի ըսածներուն դէմ յարելով որ անիկա ստախօս է։ Քնեզեւիչ պնդեց իր ըսածներուն վրայ։

—Կէսօրէն յետոյ տեղի ունեցած նիստին մէջ Պ. Ճուրիչ հարցաքննուեցաւ։ Խոստովանեցաւ թէ ինք գրած է Միլանի ուղղեալ անպատշաճ նամակները։ Ամբաստանեալը ըսաւ թէ բանակին ընդհանուր հրամանատարին կողմէ իրեն դէմ ըլլուած սպառնական խօսքերէն գրգռուած էր։ Ճուրիչ յայտարարեց թէ կը սիրէ արքայական գերդաստանը և հայրենիքը։ Հերքեց Քնեզեւիչի և վկայ Ռատոլովիչի ըսածները։ Այս վերջինը երդմամբ յայտարարած էր թէ 1890ին Ճուրիչ հրաւիրած էր զինքը համոզել Կարաշանինը ուրիշ դրօշ մը պարզելու։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԱՐԿԱԾ. — Ճէնովայէն առջի օրուան Թուականով կը հեռագրեն թէ Քամբոլիկուէթոյի մէջ երկաթուղիի երկու կառախումբեր իրարու զարնուեր են։ Ասոնց երկուքն ալ յաջորդաբար Ճէնովայէն ճամբայ ելած էին։ Երեք հոգի մեռած և տասնըվեց հոգի վիրաւորուած են։

ԳԱՐԵԳԻՆ ԷՖԷՆՏԻ ՄԵԼԻՔԵԱՆ
ՓԱՍՏԱԲԱՆ
Փոխադրած է իր գրասենեակը Էսկի Զապթիէ ճատտէսի Գոճաման Օղլու Խան Թիւ 1։ 418 14—21

Եթէ կ'ուզէք
ԱՌՈՂՋ ՈՒ ԵՐԿԱՐ ԱՊՐԻԼ
Կարդացէք
ՏՈՔԹ. Ն. Տ. ԴԱՒԱՐԵԱՆԻ
«ԱՌՏՆԻՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ»
ԵՒ
ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՔ
Երկերը

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. — Պալատի աստիճան տրուեցաւ կայս. պալատան քարտուղարներէն Քեամիլ պէյի և Պետական Խորհուրդին նախկին դատարանին նախագահ Սայիտ պէյի։ Իւլայի Բ. աստիճան՝ Տպագրական Տեսչութեան դիւանապետ Վէհպի պէյի և Պաթավիայի օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Էմին պէյի։ Սալիսէի աստիճան՝ Տպագրական Տեսչութեան քարտուղարներէն Հասան Թահսին էֆ.ի և Հիլմի ու Ալի Րիզա պէյերու։

—Էնկիւրիի Սունկուրլը գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Իսկիլիպի գայմագամ Էտհէմ պէյ, որուն յաջորդեց Օսմանճըքի գայմագամ Թէվֆիք պէյ։ Ասոր ալ յաջորդեց Սունկուրլըի գայմագամ Սաադէ պէյ։ Պիղա գաւառին Այվաճըք գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Սուշէհրի գայմագամ Հասան Խալիս էֆէնտի։

—Ա. կարգի Մեճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Վեհ. Սուլթանին սենեկապետներէն Պէքիր պէյի։ Գ. կարգի Օսմանիէ՝ Տպագրական Տեսչութեան քարտուղարներէն Րէշատ պէյի։ Գ. կարգի Մեճիտիէ՝ Պուլկարիոյ օսմ. գոմիսէրութեան առեւտրական հիւղին տնօրէն Խայրի պէյի։ Գ. կարգի Օսմանիէ գերմանացի Տօքթ. Պալինսքիի։

ՁԷՅԹՈՒՆ ԳԱՒԱՌԱԿԸ.— Պետական Խորհուրդին որոշմամբ, որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, Զէյթուն գաւառակին մէջ հեռագրատան համար նոր շէնք մը պիտի կառուցուի, որովհետեւ հիմակուան շէնքը շատ հինցած է։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԽՏԻՎԸ.—Անցեալ շաբաթ օր Աւստրիոյ կայսրը մասնաւոր ունկնդրութիւն մը շնորհեր է Խտիվ Աբբաս փաշայի։ Քիչ ետքը Ֆրանց Յովսէփ կայսրը Էմբրիալ օթէլը գացեր է փոխադարձ այցելութեան, բայց Խտիվը բացակայ ըլլալով, Ն. Վեհափառութիւնը իր այցաքարտը ձգեր է։

ՍԻԱՄԻ Թագաւորին որդին՝ Շաքրապոն իշխանը որ Պանքոքէն Ռուսիա կը դառնայ իր զինուորական ուսումը շարունակելու, մօտերս մայրաքաղաքս գալով Ռուսիոյ դեսպանատան մէջ պիտի հիւրընկալուի, ուր մասնաւոր յարկեր պատրաստուած են։ Իշխանը հինգ տարիէ ի վեր Ռուսիոյ մէջ կը դաստիարակուի։ Շաքրապոն իշխանին հետեւորդ կարգուած է հարիւրապետ Քրուլով։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Մօնիթէօռ կը նկատէ Թուրքիոյ և Յունաստանի միջեւ առեւտրական դաշնագրի մը կնքման վերաբերեալ լուրերը։ Կ'ըսէ թէ Կ. Պոլսոյ հելլենական դեսպանը այդ դաշնագրութեան պատճէնը Աթէնք չէ ղրկած, որովհետեւ նոյն ծրագիրը տակաւին Բ. Դրան կողմէ հելլենական դեսպանատան հաղորդուած չէ։ Մավրոկորտատօ իշխանը միայն իր կառավարութեան ծանուցած է թէ արտաքին գործոց Նախարար Թէվֆիք փաշա վստահացուցեր է զինքը թէ օսմ. պատուիրակները աւարտելու վրայ են հիւպատոսական պայմանագրութեան ուսումնասիրութիւնը։ Հետեւաբար կը յուսացուի թէ բանակցութիւնները վերսկսին սեպտ. 10/22 ին։

ՊԵՐԼԻՆԻ համալսարանին հին ազգաց պատմութեան ուսուցիչ Պ. Քէլէր, դեսպանատան երկրորդ թարգմանին հետ, երէկ այցելութիւն տուաւ Յունաց Ս. Պատրիարքին։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ.— Մօնիթէօռ կ'ըսէ թէ զանազան պարագաներու բերմամբ՝ մաքսային փոխառութեան սակերը զեղչելու խնդիրը տակաւին երկար բանակցութիւններու պէտք ունենի։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ռուսական դեսպանատան առեւտրական կցորդ Պ. Քոչէթովի համար դեսպանատունը խնդրած էր Բ Դուռնէն որ իր պաշտօնին յատուկ առանձնաշնորհումները վայելէ։ Բ. Դուռը նպաստաւոր պատասխան տուեր է։

ԴՐԱՄԱՏԷՐՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ ՄԸ. — Անգլիացի դրամատէրներու խումբ մը, որուն գլուխը կը գտնուի Լոնտոնի Ռոշիլտ տունը, համաձայնելու վրայ է Պէրլինի Տէօյչէ Պանքին և ուրիշ հաստատութիւններու հետ։ Ասոնց նպատակն է զօրաւոր խումբ մը կազմելով արեւելքի մէջ հանրօգուտ շինութեանց արտօնութիւններ ստանալ։

ԹՈՒՄՊԷՔԻԻ Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը երէկ գումարուելով վաւերացուց վարչական Խորհուրդին բոլոր առաջարկութիւնները։

ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Իզմիրէն կը գրեն Մօնիթէօռի թէ տեղւոյն հրապարակին նեղութիւնը իր արդիւնքները ունեցած է։ Մանիֆաթուրայի առաջնակարգ վաճառական Յակոբ էֆ. Տիլսիզեան, որ Վէզիր խանի մէջ ընդարձակ մթերանոցներ ունի, անցեալ հինգշաբթի իրիկունէն ի վեր իր վճարումները դադրեցուցեր է, երեսուն հինգ հազար ոսկիի բացով մը։ Պահանջատէրերը անպաշտօն կերպով հրաւիրուեր են՝ կարգադրութիւն մը ընելու համար։ Եւրոպական գործարանները 27,000 ոսկիի պահանջք մը ունին և Իզմիրի հրապարակը 8000 ոսկիի։

ԺԱՆՏԱՏԸ.—Աղեքսանդրիոյ մէջ առջի օրն ալ ժանտախտէ դէպք ու մահ չպատահեցաւ։

—Ֆրանսական Էնուաքեօռ շոգենաւին միւս ուղեւորներուն առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։ Այդ շոգենաւը, որուն մէջ ուղեւոր մը հիւանդացած էր կասկածելի ախտանիշներով, Պէյրութի առջեւ կը գտնուի։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դեսպանատան առաջին քարտուղար Պ. Ռիտլ հրաժարած ըլլալով, անոր յաջորդեց Լոնտոնի ամերիկեան դեսպանատան նախկին քարտուղար Պ. Լոյտ Կրիսքըմ։

ԲԱԿԼԱՅԻ գինը բարձրացած է եւրոպական հրապարակներու մէջ։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ կառավարութիւնը որոշած է առեւտրական գործակատար մը կարգել Կ. Պոլսոյ դեսպանատան համար։

ԹՐԻԽԱԼԱՅԻ Իսլամները նկատելով որ տեղական կառավարութեան հետ իրենց ունեցած գործառնութիւնները դժուարութեանց կը հանդիպին, հելլէն կառավարութեան դիմած են իրենց դիւրութիւններ ընծայելու համար։ Միւս կողմէ Մեծ-Եպարքոսին ալ աղերսագիր մը մատուցանելով խնդրած են որ Բ. Դուռը հարկ եղած աջակցութիւնը նուիրէ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Սերպիոյ դեսպանը երէկ Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Պուլկարիոյ գործակատարը երէկ Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ԶԲՕՍԱԿԱՆ ՊՏՈՅՏ. — Գերմանիոյ, Ֆրանսայի ու Ամերիկայի դեսպանները առջի օրը զբօսական պտոյտ մը կատարեցին մինչեւ Գավաքները։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Պատրիարքութեան Տեղապահ կարգուած է փոխանորդը՝ Տ. Բակոնիս։ Կ'ըսուի թէ Կ. Պոլսոյ Նախկին Պատրիարք Տ. Յովակիմ Գ. եթէ չընդունի Աղեքսանդրիոյ Պատրիարքութեան պաշտօնը, նոյն Պատրիարքութեան արքեպիսկոպոսներէն Տ. Պատրիարք Նէքթարիոս պիտի ընտրուի։

ՄԱԽՍՈՒՍԷՆ.—Սէրվէթ կը պատմէ թէ մօտակայ նաւահանգիստները երթեւեկող Մախսուսէի շոգենաւերուն հասոյթը որ մինչեւ երկու ու կէս միլիոն ղրուշի բարձրացած էր, հիմա կէս առ կէս իջած է, որովհետեւ օտար շոգենաւերը սկսած են մրցիլ և Մախսուսէի շոգենաւերը դանդաղ ըլլալուն ու անկանոն կերպով երթեւեկելուն օտար ժողովուրդը օտար շոգենաւերու կը դիմէ։ Արդ, անձ մը կողմէ Մախսուսէի Վարչութեան դիմում ըլլալով յանձն առնուեր է Մախսուսէ բոլոր շոգենաւերուն հասոյթը մինչեւ չորս միլիոն ղրուշի բարձրացնել. այդ մասին երաշխաւորութիւն ալ պիտի տրուի։ Յանձնառուն արտօնութիւն կ'ուզէ շոգենաւերու երթեւեկութիւնը կանոնաւորելու, ի հարկին դուրսէն շոգենաւ վարձելու և ուրիշ կարգադրութիւններ ընելու համար։ Մախսուսէի վարչութիւնը նկատողութեան առած է այդ առաջարկութիւնը։

ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԸ. — Նախարարաց Խորհուրդը նկատողութեան առած է տեղեկագիրը Տիրինկ փաշայի որ Գասթէմունի գացած էր գաղիական ախտին նկատմամբ ուսումնասիրութիւն կատարելով անոր ճարակումը արգիլելու մասին հարկ եղածը ի գործ դնելու համար։ Տիրինկ փաշա ի մէջ այլոց առաջարկած է Գասթէմունիի գլխաւոր քաղաքներուն մէջ հիւանդանոցներ հաստատել։ Առաջարկուած միջոցներուն գործադրութեանը համար 16,000 ոսկիի ծախք մը որոշուած է։ Կայս. Իրատէ մը վաւերացուցած է այդ մասին մատուցուած տեղեկագիրը։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ վարժարանին դասախօսութիւնները պիտի սկսին սեպտ. 6ի երկուշաբթի օրը։

ՊԱՐՈՆ ԷՏՄՈՆ ՏԸ ՌՈԹՇԻԼՏ երէկ Մուտանիա ուղեւորեցաւ իր զբօսանաւով։ Պարոնը Պրուսա պիտի այցելէ։

ՍՕՖԻԱՅԻ աւստրիական հիւպատոսարանէն՝ կատարուած գողութեան միջոցին, կ'ըսէ Սէրվէթ, կարեւոր պաշտօնաթուղթեր գողցուեր են, որոնց մէջ աւստրիական անցագիրներ ալ կան։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՓՈԹՈՐԻԿԸ.—Կիրակի օրուընէ ի վեր տիրող հողմերին և անձրեւի տաքին երէկ ժամ 7ին յաջորդեց յանկարծական սաստիկ փոթորիկ մը որ քառորդ մը չափ տեւեց և տեղացող անձրեւին հետեւանքով դադրեցաւ։ Թէ՛ ծովին և թէ ցամաքի վրայ արկածներ պատահեցան։ Մախսուսէի 2 թիւ շոգենաւը կամուրջէն Հայտար փաշա գացած միջոցին Սարայ Պրունի առջեւ փոթորիկի բռնուելով, ալիքներուն սաստկութենէն անիւին տախտակները կոտրեցան և շոգենաւը հոսանքէն քշուելով գնաց կեցաւ Հարէմ Իսքէլէսիի առջեւ։ Գարամուսալ նաւաձիգ շոգենաւը օգնութեան հասնելով ազատեց 2 թիւը, որուն ուղեւորները աւելորդ է ըսել թէ սարսափահար մնացած էին։ Մախսուսէի 23 թիւ շոգենաւն ալ որ Եալովա կ'երթար, Հայտար փաշայի բացերը փոթորիկի բռնուելով չկրցաւ ճամբան շարունակել ու կամուրջ դարձաւ։ Պէշիքթաշի բացերը մաւոնա մը՝ գարի բեռցած՝ ընկղմելու վրայ էր, սակայն անմիջական օգնութիւններով ազատուեցաւ։ Նաւահանգիստի պաշտօնարանին առջեւ նաւակ մը ընկղմեցաւ, բայց նաւավարը՝ Օսման՝ ազատուեցաւ։ Հայտար Փաշայի ծովի բաղնիքները քանդուեցան։ Նաւահանգիստին մէջ ծովեզերքին կապուած նաւեր իրարու զարնուելով վնասուեցան։ Գումգափուի ու Սամաթիոյ առջեւ խարսխած նաւերուն շղթաները կոտրելով, նաւերը մինչեւ Ախըրգափուի բացերը քշուեցան։ Թէ՛ Շիրքէթի և թէ Մախսուսէի շոգենաւերը մեծամեծ դժուարութիւններով մօտեցան նաւամատոյցներուն։

(*) Պ. Ժիւլ Ռօշ զինուորական քրոնիկագիր է։

—Սուլթան Ահմէտի մզկիթին վրայէն երկաթէ զարդ մը ինկնալով խոշոր ծառի մը վրայ ինկաւ զոր տապալեց։ Շատ մը մզկիթներու կապարէ ծածկոյթները փոթորիկին սաստկութենէն տեղերնուն խախտելով կորուեցան։ Տուներու կղմինտրները թափեցան։ Բարեբաղդաբար մարդու կորուստ չպատահեցաւ։

ՊՈԼՍՈՅ Քիւչիւկ Մուսթաֆա Փաշա թաղին սրճարանին մէջ Ճեմիլ առջի գիշերը կռուի բռնուեցաւ խահուէճի Հագոբի հետ զոր ատրճանակով վիրաւորեց ու փախաւ։ Հագոբի վէրքը ծանր ըլլալով հիւանդանոց տարուեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻՆ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Խառն ժողովին այսօրուան նիստը, ինչպէս յայտնի է, բացառիկ կարեւորութիւն մը ունի՝ որուն պատճառաւ յատկապէս խնդրուած էր Վարչութեան կրօնական եւ աշխարհական անդամներէն անհրաժեշտաբար ներկայ գտնուիլ։ Պատրիարքական այս հրաւէրին անձամբ պատասխանած էին, կրօնական ժողովէն՝ Տ. Գրիգորիս Յովհաննէսեան, Տ. Վահրամ Մանկունի եւ Պատ. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Ճեվահիրճեան Սրբազանները, ինչպէս նաեւ Տ. Գաբրիէլ Խանճեան, Տ. Կարապետ Սանտալճեան եւ Տ. Կարապետ Սեթեան աւագ քահանաները։ Քաղաքական ժողովէն՝ Բարձր. Յարութիւն փաշա Տատեան, Վսեմ. Ստեփան փաշա Ասլանեան, Եղիաս էֆ. Զայեան, Տիգրան Եուսուֆեան, Գրիգոր էֆ. Խրտըրեան, Սեպուհ էֆ. Տէմիրճիպաշեան, Տիգրան էֆ. Տէր-Ներսէսեան եւ Մկրտիչ էֆ. Ասատեան։

Ամեն. Օրմանեան Ս. Պատրիարքը, որ շաբաթ օրուընէ ի վեր իր բնակարանը կը մնար, այս առաւօտ ժամ 3ին Գալաթիոյ Խորհրդարանը եկաւ ուր կը գտնուէին արդէն ժողովականները։

Ժամ 3ուկէսին բացուեցաւ ատեանը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր եւ ատենապետութեամբ Բարձր. Յարութիւն փաշայի, օրակարգի խնդիր ունենալով նախորդ նիստին մէջ Ս. Պատրիարք Հօր ըրած յայտարարութիւնները ի մասին յարաբերական խնդրոյ, որոնց վրայ խորհրդակցութիւններ կը կատարուէին։

* * *

Վերջին ժամուն, դիւանի կողմէ պաշտօնապէս մեզ կը հաղորդուի հետեւեալը։

«Ժողովը՝ նախորդ նիստի որոշման համաձայն՝ ուշադրութեան առաւ յարաբերութեանց խնդիրը եւ լսելով այն տեղեկութիւնները որոնք հաղորդուեցան կատարուած բանակցութեանց վրայ՝ որոշեց սպասել արդեանց»։

Կրօնական ժողովը, ինչպէս երէկ գրած էինք, չկրցաւ ամբողջական նիստ կազմել՝ Ս. Պատրիարք Հօր բացակայութեանը պատճառաւ։ Երկու ատենապետ Սրբազանները ու քանի մը ժողովական Հայրեր զբաղեցան միայն ընթացիկ գործերով, որոնց մէջ իր անխախտ տեղը ունի միշտ Վառնայի մէջ կրկնամուսնութիւն կատարող քահանայի յաւիտենական խնդիրը։ Այս անգամ ալ որոշուեցաւ գրել Վառնայի Տ. Մարտիրոս քահանային որ բարեխօսած էր ի նպաստ Տ. Գէորգ Հիւրմիւզեանի (կրկնամուսնութիւն կատարող ու քահանայագործութենէ դադրեցուցուած քահանան, որ այս հոգեւոր պատիժին վերցուիլը խնդրած էր) յորդորել զայն որ... շարունակէ կրել հոգեւոր իշխանութեան կողմէ սահմանմանուած այդ պատիժը։ Համանման որոշում մը տրուեցաւ նաեւ Բէշիքլիի Տ. Սահակ քահանային նկատմամբ որուն համար բարեխօսած էր Խարբերդի առաջնորդը՝ խնդրելով որ վերցուի անոր վեցամսեայ փիլոնազրկութեան ու կանոնական ապաշխարութեան պատիժը։

Երրորդ գիրը որ ներկայացաւ երէկ կրօն. ժողովին, բարեխօսութեան գիր մը չէր՝ այլ գանգատագիր մը, Մուշի վանքին միաբաններէն Տ. Սրապիոն վարդապետի դէմ ուղղուած։ Բայց Մշեցի վարդապետը Տիարպէքիրի առաջն. Տեղապահին բաղդաւորութիւնը չունեցաւ, որ իր դէմ հասած գանգատագիրը կարեւորութենէ զուրկ դատուէր։ Ընդհակառակը, կրօնական Հայրերը լուրջ նկատողութեան առին այդ գիրը եւ որոշեցին Տ. Բարգէն Ծ. վարդապետին յղել որպէս զի քննէ անոր ստուգութիւնը եւ տեղեկագրէ Պատրիարքարան։

—Հանգուցեալ Թուաքան Բասգալ Թիւլեանի որդին՝ Ներսէս Թիւլեան, եւ բնիկ Սեբաստացի երիտասարդ մը՝ Գարեգին Տէր Խաչատուրեան, որոնք Նանսիի բժշկական համալսարանին շրջանը յաջողապէս աւարտելով՝ տոքթորութեան վկայական ստացած էին մայրաքաղաքս եկած։

—«Մեզի այնպէս կերեւայ թէ Բղեշցիները իրենց նորընտիր առաջն. տեղապահին երեսը չպիտի տեսնեն, կը գրէ մեր Խուփաեցի աշխատակիցը։ Անցեալ չորեքշ. Կրօնական ժողովը որոշեց որ Տ. Վահրիճ վարդապետ ժամանակ մըն ալ մնայ Վան՝ Տ. Ներսէս եպիսկոպոսին քով, իբրեւ օգնական։ Տրուած որոշումը անպայման է, եւ չենք գիտեր թէ քանի՞ ամիս վերջը Տ. Վահրիճ վ. պիտի կրնայ Բղէ երթալ իր պաշտօնին գլուխը անցնելու։ Սակայն չենք կարծեր որ 4-5 ամիսէն առաջ կարենայ Վանէն ճամբայ ելլել։ Մինչեւ այն ատեն ձմեռը վրայ կը հասնի, երթեւեկութիւնները կը դադրին ձիւնին պատճառաւ եւ Տ. Վահրիճ Վ. պիտի ստիպուի մինչեւ գարուն Վան մնալ։ Անդին, Բղեցիները առանց հոգեւոր հովիւի պիտի մնան։

«Հիմայ, քանի որ Տ. Ներսէս եպիսկոպոսի առաջարկութեամբ՝ Կրօն. Ժողովը այս որոշումը տուած է, ի հարկէ երկուստեք համոզուած ըլլալով թէ Վահրիճ վարդապետ Վան մնալով աւելի օգտակար պիտի ըլլայ, մեզի՝ Բղեցիներուս ուրիշ ըսելիք չի մնար, բայց եթէ խոնարհաբար խնդրել Ազգ. Վարչութենէն որ Բղէի համար նոր տնօրինութիւն մը ըլլայ։ Արմաշցի ուրիշ վարդապետ մը Բղէի Առաջն. Տեղապահ ընտրել եւ որ առաջ ղրկել պաշտօնին գլուխը կամ թէ ուրիշ մը Վան ղրկել Վահրիճ վարդապետին տեղը, որպէսզի այս վերջինը կարենայ իր պաշտօնատեղին երթալ։ Այս երկու առաջարկներէն մէկին ընդունելութեամբը ոչ Վանեցիները եւ ոչ ալ Բղեցիները չեն զրկուիր իրենց հոգեւոր հովիւներէն։ Արդէն Արեւելք՝ իր վերջին թիւերէն մէկուն մէջ չշեշտեց թէ Բղէի եկեղեցական ու դպրոցական գործերը որքա՛ն պէտք ունին հոգածու հովուի մը ներկայութեան»։

—Պատրիարքարանէ ամսական նպաստ ստացող գաւառային աղքատիկ դպրոցներուն թիւը 27ի եւ որբանոցներուն թիւը 32ի բարձրացած է։ Այս վերջիններէն 28ը ուղղակի Պատրիարքարանի նպաստով կը մատակարարուին, իսկ չորսը՝ բարեբարներու նպաստով։

—Մանիսայէն, թղթակից մը՝ Մանիսայի դպրոցներն ու այգեկութը խորագրին տակ կը գրէ մեզ.

«Այս այգեկութն ալ քիչ մը ուշ կամ կանուխ գամ չըսեր.

«Մեր Թաղ. Խորհուրդի անդամներէն շատերը իրենց այգիները ունին. չունեցողներն ալ բօհչր գնած են. այսպէսով, բոլորն ալ այս միջոցին զբաղած են խաղողները չամիչի ու չամիչները ոսկիի վերածելու գործով։

«Ի զուր Հոգաբարձութիւնը կը կանչեն ըսելով թէ՝ «Աղաներ, հաճեցէք նիստ մը ընել եւ եթէ երկար խորհելու ժամանակ չունիք, գոնէ վարժարաններու յատկացուելիք պիւտճէին քանակութիւնը մեզի հաղորդեցէք, որպէս զի ըստ այնմ մենք ալ կարենանք ծրագիր մը պատրաստել, ուսուցիչներ վարձել, եւայլն»։ Բայց այս խօսքերը որո՞ւն ականջը կը մտնեն. նախ չամիչին քանակութիւնը՝ յետոյ պիւտճէն։

«Սեպտեմբերին 5 օր միայն մնաց, վարժարաններէն ու վարժուհիներէն կարող ու կարեւորները գործ գտած են, եւ հետզհետէ քաղաքէս հեռանալու վրայ են, ի մեծ դժբաղդութիւն վարժարանաց եւ ի բարեբաղդութիւն գործ չգտնող պաշտօնէից որոնք անհամբեր կը սպասեն Թաղականութեան այգիէ վերադարձին»։

ՆՈՒԱՃՈՒՐԴԻՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐԸ

— Հարիւրի՜ն վաթսո՛ւն։
— Վաթսունը հի՛նգ։
— Եօթանասո՛ւն։
— Ութսո՛ւն։

Մեծաքանակ զեղչերու այս արագ բարձրացման ձայները կը լսուէին երէկ, Նպաստից Յանձնաժողովին մէջ, գաւառային որբանոցներու եւ աղքատիկ դպրոցներու դասագիրքերու հայթայթման նուաճուրդի պահուն։ Նախապէս ներկայացած էին արդէն գրավաճառներ ու քանի մը հեղինակներ՝ յանձն առնելով 100էն 40էն 50 զեղչ ընել իրենցմէ գնուելիք գիրքերուն վրայ։ Հիմա կարգը եկած էր երկու ուսուցիչներու, երկուքն ալ հեղինակ Թուրքերէն դասագիրքերու՝ որոնց հայթայթման համար բուռն մրցում մը սկսած էր մէջերնին։

Մեծ հետաքրքրութիւն կը տիրէր ժողովականներուն եւ ուրիշ ներկաներու վրայ, տեսնելու համար թէ մինչեւ ո՛ւր պիտի հասնէր ծայրը։ Զեղչը հասած էր մինչեւ 100էն 90ի, երբ՝ տենդոտ ձայնով մը,

—Իննըսունըհի՛նգ, գոչեց մրցակիցներէն մէկը։

Վերջին խօսքը իրեն մնացած կը կարծուէր, երբ խոր լռութեան մէջէն,

—Զրի՜, յայտարարեց Միհրան էֆ. Արիկեան։

—Զրի՜, կրկնեց Պետրոս էֆ. Կարապետեան։

Եւ երկու ուսուցիչները, վայրկեան մը առաջ մրցակից, իրարու ձեռք սեղմեցին եւ ընդունեցին Յանձնաժողովին եկեղեցական ու աշխարհական անդամներուն շնորհաւորութիւնները։

Tout est bien qui finit bien.

Գաւառային որբանոցները ու Պատրիարքարանէ նպաստընկալ աղքատիկ դպրոցները, ծայրահեղութեան տարուած այս նուաճուրդին շնորհիւ, ձրիաբար պիտի ստանան, մինչեւ տարւոյս վերջը, Արիկեան եւ Կարապետեան էֆէնտիներու հեղինակած Թուրքերէն դասագիրքերը։

Հանգուցեալ Յակոբ էֆ. Ուզունեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Ազգ. Հիւանդանոցին՝ Նազարէթ էֆ. Գասպարեան։

—Պատրիարքարանի երկու երիտասարդ պաշտօնեաներու հարսանեկան լուրին մէջ, զոր տուած էինք երէկ, անուններու տեղափոխութեան սխալ մը սպրդած էր զոր կը փութանք ուղղել։ Հրանտ էֆ. Մարգարեան ամուսնացած է Օր. Նէվրիկ Թամուրճեանի հետ, եւ Շահին էֆ. Գասպարեան՝ Օր. Հայկանոյշ Մկրտիչեանի հետ։

ԱԶԴ.— Վոսփորի գիւղերէն մէկուն ազգային երկսեռ վարժարանին համար դաստիարակ ուսուցիչ մը կ'ուզուի, գոհացուցիչ պայմաններով։ Դիմել Արեւելքի խմբագրատունը։

ԹՂԹԱԲԵՐ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ՎԵՐԱԴԱՏՈՒՄԸ
ՌԷՆԻ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Պ. ՏԸՄԱՆԺԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ

Նիստը կը բացուի սովորական ժամուն ու նախագահը խօսք կու տայ Տրէյֆիւսի փաստաբաններէն Պ. Տըմանժի, որուն անձին ապահովութեան համար, ոստիկանութիւնը իր ամէնէն կարող պաշտօնեաներէն մէկուն՝ Պ. Քաւէյթի պաշտօն յանձնած էր հսկողութիւն կատարելու։

Սրահը՝ հանդիսաւոր կերպարանք մը ստացած է։

Խոր լռութիւն մը կը տիրէ հոն, եւ այդ լռութեան մէջ է որ նշանաւոր փաստաբանը կը սկսի իր պաշտպանողականը։

—Որչափ ալ հանդիսաւոր ըլլայ այս դատավարութիւնը՝ կ'ըսէ ծանր ձայնով մը, սովորական ճառ մը չէ որ պիտի արտասանեմ։ Միայն, բոլոր հոգուովս կը բողոքեմ այն խօսքերուն դէմ՝ որոնք հոս արտասանուեցան վկայի մը կողմէ։ Այդ վկան ըսաւ թէ ով որ դէպի վերաքննութիւնը կը դիմէ եւ կը հաւատայ Տրէյֆիւսի անմեղութեան, դէմ կը քալէ բանակին ու հայրենիքին։ Բայց այդ մարդը զմեզ չի ճանչնար։ Չի ճանչնար ոչ Լապօրին ոչ ալ զիս։ Եթէ երբեք իրաւ ըլլային իր ըսածները, մենք հոս չպիտի ըլլայինք։

«Երբ փրթաւ այս խենթութեան հովը՝ որ երկիրը կը պատէ, ես, զինուորի զաւակ, տառապեցայ ձեր ամէնուն պէս։ Եւ սակայն աչքերս յառած էի դէպի Սատանայի կղզին՝ ուր շղթայուած էր մարդ մը՝ զոր բոլոր հոգուովս մարտիրոս մը կը նկատեմ։ Իմ խիղճս ինծի թելադրեց որ չխտալ ճամբէս առաջանամ, առանց բարկութեանց ու կիրքերու ականջ կախելու։ Իմ նպատակս ձեր ալ նպատակն է։ Այսինքն, արդարութեան գործ մը ի գլուխ հանել։

«Կառավարական քոմիսէրը կարդաց վճռաբեկ ատեանին կողմէ տրուած վճռին այն մասը՝ որ այս ատեանին գումարման կը պատկանէր։ Աւելորդ է ծանրանալ ատոր վրայ։ Միայն, ես հոս կ'ուզեմ դիտել տալ թէ Տրէյֆիւս ի՛նչ դիրքի մէջ կը գտնուի ձեր առջեւ։ Վճռաբեկ ատեանին առջեւ Տրէյֆիւս դատապարտեալ մըն էր. վերջնական վճիռ մը կը ծանրանար անոր վրայ. կասկածներ չէին բաւեր իր գործը յաջողցնելու համար. ծանր կասկածներ պէտք էին անոր համար. ու երկրին գերագոյն դատական մարմինը ընդունեց որ այդ փաստերը գոյութիւն ունին։ Այսօր, Տրէյֆիւս այն միեւնոյն կացութեան մէջ կը գտնուի, որուն մէջ կը գտնուէր 1894ին։ Ամբաստանեալ մըն է, ու կառավարական քոմիսէրը պէտք է ապացուցանէ անոր յանցաւորութիւնը։

«Երբեք մի՛ բաղդատէք Էսթերհազին՝ Տրէյֆիւսի հետ։ Էսթերհազիի վրայ քիչ մը ետքը պիտի խօսիմ առանց վերապահութեան։ Իր խնդիրը տարբեր է։ 1894ի դատաւորները ուղղամիտ էին ձեզի պէս, բայց եթէ երբեք ձեռքի տակ ունեցած ըլլային Էսթերհազիի գիրը, բնաւ չպիտի ուզէին Տրէյֆիւսը դատապարտել։ Արդէն Պ. Բօշփիւ, ընդապետ Մոռէլ եւ հարիւրապետ Ֆրէյթէթէր յայտարարեցին հոս թէ Տրէյֆիւսի յանցապարտութեան մասին իրենց կարծիքը գոյացուցած էին մի՛միայն Պորտրոյին գիրին վրայ յենլով։

Պ. Տըմանժ կ'անցնի

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ

որուն անհատական կեանքին մաքրութիւնը երեւան կը հանէ։ Կը յիշէ այն բռնադատ պնդումը զոր անիկա ըրած էր իր անմեղութեանը մասին. կը կարդայ նամակներ՝ գրուած իր պետերուն, որոնց մէջ Տրէյֆիւս կը խնդրէ որ գտնեն ճշմարիտ յանցաւորը, ու կը հարցնէ ատեանին թէ յանցաւոր մը, մատնիչ մը կրնա՞ր ասանկ բաներ գրել։

Յետոյ կ'անցնի Տրէյֆիւսի կարծեցեալ խոստովանութեանց, որոնց ոչնչութիւնը երեւան հանել ետքը կ'ըսէ.

—Այդ խոստովանութիւնները նախապէս Բաթի տը Քլամի կողմէ Տրէյֆիւսի ըսուած խօսքերուն կրկնութիւնը նկատուած էին. այն ատեն միայն խոստովանութիւն համարիլ սկսան, երբ տեսան որ վերաքննութեան գործը յաջող ճամբու մը մէջ մտած էր։ Յետոյ, ինչո՞ւ այդ խոստովանութիւնները եղած ատեն ոչ ոք ձայն չհանեց. ինչո՞ւ այդ աստիճան կարեւոր իրողութիւն մը նկատողութեան չառնուեցաւ սպայակոյտին ընդհ. պետ Սօսիէ զօրավարին եւ պատերազմական նախարար Մէռսիէ զօրավարին կողմէ։

Նշանաւոր փաստաբանը կ'անցնի

ԳԱՂՏՆԻ ՊԱՐՈՒՆԱԿԻՆ

եւ կ'ապացուցանէ թէ 1893 դեկտեմբեր եւ 1894 յունուար թուականը կրող երկու թուղթերը ո՛չ թէ Տրէյֆիւսի, այլ Էսթերհազիի կը պատկանէին։ Յետոյ անցնելով «Տավինեանի թուղթ»ին, կ'ըսէ.

—Այդ թուղթը զոր Ա. զինուորական կցորդը ուղղած է Բ. զինուորական կցորդին, հետեւեալ կերպով գրուած է. «Նորէն գրեցի գնդապետ Տավինեանի։ Եթէ երբեք խնդրով կը զբաղիք ձեր բարեկամին հետ, խնդրեմ շատ զգուշութեամբ վարուեցէք, որպէս զի Տավինեան բնաւ չգիտնայ թէ միասին կը գործենք»։ Արդ, այս թուղթին մէջ Ա. զինուորական կցորդը՝ բարեկամ կը կոչէ մատնիչը՝ ո՛վ որ ալ ըլլայ։ Ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ այդ միեւնոյն զինուորական կցորդը՝ «Սա սրիկայ Տ...ը» թուղթը գրած ըլլայ՝ միեւնոյն մատնիչը սրիկայ կոչելով։ Ինքնին յայտնի կ'ըլլայ ասկէ թէ այդ երկու թուղթերն ալ Տրէյֆիւսի չեն պատկանիր։

Պ. Տըմանժ յետոյ իր զարմանքը կը յայտնէ թուղթի մը վրայ զոր կառավարական քոմիսէրը մէջ բերած էր, հակառակ կեղծ թուղթերու շարքին մէջ գտնուելուն։

—Այս թուղթին վրայէն, կ'ըսէ, գիր մը քերթուած էր, որպէս զի կարելի ըլլար սեղմեցնել «Տ» սկզբնատառը։ Կը տեսնէք որ շարունակ ենթադրութեանց կասկածներու, կեղծ թուղթերու կը հանդիպինք, ու բնաւ երբեւան չ'ելլեր ապացոյց մը։

(Շար. ը վաղը)

Հեռագիր
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՌԷՆ, 12 Սեպտ.—Զինուորական ատեանը միաձայնութեամբ ստորագրեց այն թուղթը որով պիտի խնդրուի որ Տրէյֆիւս աստիճանազուրկ չըլլայ։

—Պ. Պ. Տըմանժ ու Լապօրի երկարօրէն խորհրդակցեցան Տրէյֆիւսի հետ՝ վերաքննութեան դիմելու գործին վրայ։ Տրէյֆիւս շատ հանդարտ եւ կատարելապէս վստահ է դատին վերջնական ելքին համար։

—Հանրապետութեան Նախագահը ներում շնորհելու մասին ո՛ եւ է որոշում պիտի չտայ մինչեւ որ իր վճիռը արձակէ վերաքննիչ ատեանը որ անմիջապէս պիտի գումարուի։ Կրնայ ըլլալ որ վերաքննիչ ատեանը բեկանէ Ռէնի զինուորական ատեանին վճիռը, որով ներում շնորհելու հարկ պիտի չմնայ։

ԶՈԼԱ ՄԷՋ ԿԸ ՄՏՆԷ

ՓԱՐԻԶ, 12 Սեպտ.— Օռօռ կը հրատարակէ այսօր Էմիլ Զոլայի մէկ յօդուածը՝ որ «Հինգերորդ արարուածը» վերնագիրը կը կրէ եւ որուն մէջ Զոլա կը յայտարարէ թէ Լապօրիի հետ պիտի շարունակէ պայքարը, որպէս զի կարելի ըլլայ կատարեալ լոյս մը սփռել Տրէյֆիւսի խնդրին վրայ։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ. — Նոր լուր մը չկայ։ Կացութիւնը նոյնն է։ Անգլիա փութով առաջ կը տանի իր զինուորական պատրաստութիւնները։

ՌԷՆ-ԷԼԲԱ ՋՐԱՆՑՔԸ

ՊԵՐԼԻՆ. — Գերման կառավարութիւնը որոշեց իր յարաբերութիւնները խզել հողագործական կուսակցութեան հետ որ ընդդիմացաւ Ռէնէն Էլպա շինուելիք ջրանցքի ծրագրին։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ. — Կը հաստատուի թէ Աղեքսանդրիոյ հիւանդանոցին մէջ պատսպարեալ ժանտախտէ ո՛ եւ է վարակեալ չի կայ։

ԱՔՄԱՆ

Ընթերցողը նամակիս վերնագիրը տեսնելով, միթէ քաղաքի մը կամ անձի մը անուն կարծէ աքմանը, սակայն շատ պարզ է գրելիքս, զոր Սամսոնցի մը եւ կամ Սամսոնի մէջ ապրող մը խկոյն պիտի հասկնայ։

Աքման այն սովորաբար փոքր եւ երբեմն խոշոր գումարն է, զոր կառապան մը, ուղտապան մը, ջորեպան մը, կրնամ ըսել սայլորդ մը պարտաւոր է վճարել իբրեւ օրինաւոր տուրք յանձնակատարին, երբ անկէ բեռ կը վարձէ փոխադրելու համար վերին քաղաքներէն մէկը (Սըվազ, Թօգաթ, Ամասիա եւն.)։

Եթէ երբեք վարձկանը վարանելով դժկամակի վճարել, չգիտնալով ի՛նչ է աքման, խկոյն յանձնակատար կը փութայ ծիծաղական եւ քիչ մըն ալ յանդիմանական շեշտով սորվեցնել իրենց օրինաւոր տուրքը, զոր վարձկանը կ'ընդունի ակամայ, բեռը ուրիշի մը չի ձգելու ստիպողականութեամբ։

Վարձկանը կը վճարէ իւրաքանչիւր կառքի համար 5 ղրշ. եթէ ուղտ է, ուղտ գլուխ 5 ղրշ., եւ եթէ ջորի է ջորի գլուխ 2 ուկէս ղրշ. աքման. երբեմն կենդինար մը (30 լիտր) բեռի համար ալ 5 ղրշ., եթէ այնպէս սակարկած են։

Ահաւասիկ յանձնակատարին համար շահու ապահով աղբիւր մը եւս. ուղտի մը 200 ղրուշնոց ապրանք բեռցնելով 2 ուկէս ղրուշ միջնորդչէք շահելով, իբրեւ աւելորդ շահ մը 5 ղրուշ աքման ալ կը գրպանէ։

Աքման հաստատողը կեսարացի մը եղած է, հանգուցեալ Յովհան աղա Փույումճեան. երբ Կէրմիրէն հոս կու գայ, յանձնակատարութեան ասպարէզը ամայի գտնելով՝ մէկ քանի արհեստակիցներով ազատ համարձակ կը գործէ եւ նոր նոր շահու աղբիւրներ գտնել մտածելով,— թերեւս առատ շահերէն թելադրուած,— վարձկաններուն վիզը աքմանի լուծը կը դնէ, զոր այժմ կը գործադրեն, յիշատակը գովելով։

Սամսոնի մէջ աքմանը առակի կարգ անցած է, «Յանձնակատարը միջնորդչէքէն վազ կ'անցնի՝ աքմանէն չանցնիր» կ'ըսեն։

Կ.

Տր. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ երեսը

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 18/30 Օգոստ.

Տ.

Պատիւ ունինք ծանուցանել Ձեզ, թէ «Ե. Փափազեան, եւ Ե. Շնորհքեան» անուան ներքեւ մեր մէջ գտնուած վաճառականական ընկերութիւնը երկուստեք հաւանութեամբ լուծուած, եւ Երուանդ էֆ. Փափազեան քաշուած է այլեւս։

Գրոյս կից պիտի գտնէք շրջաբերականը Ե. Շնորհքեան էֆէնտիի որ ըստանձնած է սոյն լուծեալ ընկերութեան պարտուց վճարումը եւ պահանջքներուն գանձումը, եւ որ յետ այսօրիկ պիտի շարունակէ մի եւ նոյն գործը իր մասնաւոր հաշւոյն։

Պատիւ ունինք ողջունելու զՁեզ։

ԵՐ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Ե. ՇՆՈՐՀՔԵԱՆ

* * *

Կ. ՊՈԼԻՍ 18/30 Օգոստոս

Տ.

Վերեւ գրուած շրջաբերականին վրայ յենլով կը տեղեկացնեմ Ձեզ, թէ սոյն լուծեալ ընկերութեան գոյից եւ պարտուց ամբողջ հաշիւները իմ անձնական հաշւոյս անցած են, եւ յետ այսօրիկ «Ե. Շնորհքեան» նոր անուան ներքեւ պիտի շարունակեմ մի եւ նոյն տեսակի գործեր.

Յուսալով որ պիտի բարեհաճիք շարունակել եւ ինձ նկատմամբ մի եւ նոյն վստահութիւնը, որով պատուած էք մեր նախորդը, կը խնդրեմ, Տէր, ի նկատի առնուլ իմ ստորագրութիւնս եւ ընդունիլ մասնաւոր յարգանացս հաւաստին

Ե. ՇՆՈՐՀՔԵԱՆ

Վաղը Հրէից Ջօրալ պայրամը ըլլալուն առթիւ Ղալաթիոյ սակարանը գոց պիտի մնայ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	24	27
Ամէնէն բարձր գին	»	24	29
Ամէնէն վար գին	»	24	25
Ռումէլիի երկթ. գոց.	Ֆր.	120	37
Ամէնէն բարձր գին	»	121	—
Ամէնէն վար գին	»	120	12

ԲԱՑՈՒՄ 1 Սեպտ.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	24	28 1/2
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	120	75
Օսմանիյէ		425	—
Ռէժի		307	—
Օսմ. Պանքա		13	—
Քրէտի Ժէնէրալ Օթօմ.		2	37
Երկրագործական Պանքա		7	—
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալէօռ	Օ. Ո.	3	11
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	02
Թրամուէյ բաժնեթ.		645	—
» Ժուիսանս		240	—
» պարտաթ.	Ֆր.	489	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	300	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	480	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	17
Անգլիական ոսկի	»	109	37
Բոլ էմբէրիալ	»	90	10
Քրիմից	»	51	04
Մէճիտիէ արծաթ	»	107	36
Մէթալիք	»	98	30
Ռուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	61

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	—
» » » չէք	»	109	35
Բարիզ » »	Ֆր.	23	13
» » » չէք	»	22	98
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	52
Վիեննա չէք	Ֆիոր.	10	96 3/4

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 12 Սեպտ.

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	բաց.	Ղրշ.	23	20
	գոց.	»	23	20
» » » Բ.			47	40
» » » Դ.		»	26	62
Օսմանիէ		»	425	—
Ռումէլիի երկաթուղի		Ֆր.	122	—
Օսմ. Ռէժի		»	307	—
Օսմ. Կայս. Պանքա		»	566	—
Ֆրանս. Ռանթ 3 %		»	100	80
Քրէտի Լիոնէ		»	975	—
Պանք տը Բարի		»	—	—
Սուէզի բաժնեթուղթ		»		
Իտալական Ռանթ		»	92	80
Սպանիական արտաքին		»	61	30
Չէք Լոնտոնի վրայ		»	25	270
Դրամագեղչ		»	03	

ՊԵՐԼԻՆ, 12 Սեպտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	112	75
Ռումէլիի երկաթուղի	»	122	75
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	97	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	29

ՎԻԵՆՆԱ, 12 Սեպտ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիօր.	47	03
» Լոնտոնի վրայ	»	—	
Ռումէլիի երկաթուղի	»	59	90
Օսմ. Ռէժի	»	138	50

ԱԶԴ

Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան

1315 տարւոյ սեպտեմբեր ամսը մօտենալուն, որ ոգելից ըմպելիներու վաճառատեղիներու տուրքին երկրորդ վճարման թուականն է, Օսմ. Հանրային Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ շահագրգռուողներուն որոնք հաստատուած են թէ՛ Կ. Պոլիս եւ թէ՛ շրջակաները, թէ պարտաւոր են ոգելից ըմպելիներու յատուկ կանոնագրին 14րդ յօդուածին համաձայն անձամբ ներկայանալ օգոստոս ամսուան մէջ, ոգելից ըմպելիներու տեսչութեան, Կ. Պոլիս, կանոնական արտօնագիրը ստանալու համար։ Միանգամայն կը ծանուցուի թէ յիշեալ տեսչութիւնը սկսած է, այսօրուընէ սկսեալ, տուրքերը հաւաքել եւ թէզգէրէնները յանձնել։ Անոնք որ չներկայանան մինչեւ սեպտ. 1, օրէնքին տրամադրած տուգանքներուն պիտի ենթարկուին։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս, 29 յուլիս 4—12

Պայպըլ Հաուզի հրատարակութիւնները կարդալ Դ.րդ երեսը։

ԱՂՋԿԱՆՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈԼԷՃ
ԻՍԿԻՒՏԱՐ

Սոյն հաստատութիւնը պիտի բացուի սեպտեմբեր 19ին, երեքշաբթի։ Կ'ակնկալուի որ գիշերօթիկ աշակերտուհիները ներկայ պիտի գտնուին Գոլէճին մէջ սեպտեմբեր 18ին, երկուշաբթի։ Աւելի տեղեկութիւններ կարելի է ընդունիլ՝ դիմելով Գոլէճին՝ Իսկիւտար, կամ նամակով առ տնօրէնուհին դիմամբ Պայպըլ Հաուզի, Պոլիս։

Անոնք որ կ'ուզեն իբրեւ ցերեկօթիկ աշակերտ վարժարանս գալ Պոլսէն, ամէն առաւօտ որոշ ժամանակ մը Իսկիւտարի նաւամատոյցը պատրաստ պիտի գտնեն վարժարանէս ղրկուած վստահելի մարդ մը եւ կառք մը, եւ երկոյին նոյն կերպով պիտի տարուին նաւամատոյց։ Այս կարգադրութեան համար, թաշակով եւ ցերեկուայ ճաշով հանդերձ, տարին պիտի վճարուի 16 ոսկի սում։

435 10—20

ԻՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Հիմնեալ 1828—1829ին
1828
· L'UNION ·
DE PARIS
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂԻՆ
97 Միլիոն
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂԻՆ
137 Միլիոն
Ընկերութեան դրամատունն է
ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ
Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ Տնօրէն
Սէնոն էֆ. Քոյոճըլեան
Կենաց ճիւղին տեսուչ Միհրան էֆ.
Տէր Ներսէսեան
Կ. Պոլիս, Կալաթա, Թահտապուրուն
Խան. Օսմ. Պանքային դէմ։

ՍԳՈԹԻ ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ 1888
Եըլտըզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ.

Պարոնայք Սգոթ եւ Պօուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող չեմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօրիւ ձկան իւղն, իր այս վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտի ուզած է, մասնաւորապէս այդ յաջող պատրաստութեան մէջ։

ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԷՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանին

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԱՅ
Իւսկիւտար
24րդ տարեշրջան

Վարժարանիս վերաբացումը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ սեպտեմբեր 1, չորեքշաբթի օր, եւ դասերը կը սկսին յաջորդ չորեքշաբթի, սեպտեմբեր 8։

Կարգափոխութեան համար վերաքննութիւնք պիտի կատարուին սեպտ. 6 եւ 7, երկուշաբթի եւ երեքշաբթի օրերը։

Կարելի է տեսնել տնօրէնը դպրոցին մէջ ամէն ուրբաթ եւ կիրակի օրեր, մինչեւ սեպտեմբեր 1, իսկ անկէ յետոյ ամէն օր։

429 Հիմնադիր-Տնօրէն
Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
Իւսկիւտար, 11 օգոստոս 5—10

ԻԼԱՆ
ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի Շահանէճէ միւպայեա օլընաճագ պիրինճի Օտէսա տագիգի տօգսան ալթը պըչուգ վէ իքինճի Օտէսա սէքսէն տօքուզ պուչըգ վէ իւչ սըֆըր իշարէթլի տագիգ իւզ սէքիզ պուչըգ վէ եէրլի չավտար տօգսան տօգուզ պուչըգ ղրուշտա թալիպի էօհտէսինտէ օլտըղընտան վէ աղըսթոսըն օթուզպիրինճի սալը կիւնի իւզրէ իւչ թէնզիլաթ գապուլ օլընաճաղընտան իթպույա թալիպ օլանլարըն թէէմինաթ ագչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէյի միւսթասհըպէն եվմ մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ տօգուզա գատար Խազինէի ճելիլէի միւշարիւլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլընուր։

Ֆի 29 աղըսթըս սէնէ 315
3—3

ԻԼԱՆ
ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի Շահանէճէ միւպայեա օլընաճագ նօխուտ վէ պամխանըն միւնագասասը աչըլտըղընտան իթպույա թալիպ օլանլարըն թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէյի միւսթասհըպէն եվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ տօգուզա գատար Խազինէի ճելիլէի միւշարէլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլընուր։

Ֆի 29 աղըսթոս սէնէ 315։
3—3

ՌՈԲԵՐԴ ՔՈԼԷՃ

Սոյն Քոլէճ, հաստատեալ կայս. Բարձր Իրատէով, կազմակերպեալ է Եւրոպեան ու Ամերիկեան նոյն օրինակ հաստատութեանց նման, ունենալով նշանաւոր դասատուաց կաճառ մը որով կը կառավարուի. նաեւ ընտիր և յաջողակ ուսուցիչներ՝ Հայերէն, Պուլկարերէն, Գաղիերէն, Գերմաներէն, Յունարէն և Թըրքերէն լեզուաց համար։ Ունի գրատուն մը, իբր 8000 հատորներէ բաղկացեալ, երկրաբանական, հանքաբանական, կենդանաբանական և բուսաբանական հաւաքածոներ, և բնագիտական, տարրաբանական, բնախօսական և այլ բազմաթիւ գործիներ։

Քոլէճին նպատակն է ժամանակիս պահանջմանց համաձայն բարձրագոյն կարգի կրթութիւն մը տալ իրեն դիմող երիտասարդաց. նոր տնօրինութիւնք եղած են բնական գիտութեան դիւրութիւններ ընծայելու համար։

Ռոպէրդ Քոլէճի մէջ աւանդեալ գրական և գիտական ուսմանց լեզուն Անգլիերէն է. սակայն ի բաքանչիւր ուսանող պարտաւորեալ է ուսանիլ իր մայրենի լեզուն և տոհմային պատմութիւնը։ Հայերէն լեզուի և Դպրութեան համար գծուած է ուսման կատարեալ ընթացք մը որուն պիտի հետեւի իւրաքանչիւր հայ ուսանող։

Հաստատութեան հոյակապ և քարաշէն շէնքերը կառուցուած են ի Ռումէլի Հիսար, Վոսփորի Եւրոպական կողմը գտնուող բերդերուն ետեւը բլրի մը վրայ, որուն դիրքը Վոսփորի ափանց վրայ գեղեցկագոյնն և ամէնէն առողջարարը համարուած է։

Քոլէճին յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտեմբեր 15ին։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ Տեսչութիւնն, ի Ռումէլի-Հիսար։

389　　22—24

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԱՐԺ.
Ի ԲԱՆԿԱԼԹԻ

Վարժարանս հաստատուած է 1857ին. նպատակն է՝ աշակերտաց կրօնական, բարոյական և գիտական կրթութիւն մը տալ, որով կարող ըլլան յաջող ապագայ մը ունենալ և իրենց անձին, ընտանեաց, հասարակութեան, ազգին ևլն, օգտակար անդամներ ըլլալ։ Վարժարանիս Վարչութիւնը՝ Վիեննայի Մխիթարեանց ձեռքն է, որոնք անընդհատ հսկողութեամբ կը ջանան վարժարանը միշտ ի կատարեալ բարեկարգութեան պահել։ Ուսուցչական մարմինը (corps enseignant) կը բաղկանայ միաբաններէ և վկայեալ արտաքին ուսուցիչներէ. այս վերջիններն անցեալ շրջանին մէջ 10 էին թուով։

Ուսմանց ծրագիրն է՝ արդի երկրորդական դպրոցներու (école secondaire moderne) յատուկ յառաջագիրը, որ կը համապատասխանէ գերմանական Բէալական դպրոցին (Realschule) յառաջագրին. բայց ըստ կարի յարմարցուած է այս ծրագիրը միջավայրի պիտոյիցը։

Վարժարանիս կատարեալ ընթացքն աւարտող աշակերտները կրնան շատ դիւրութեամբ՝ և առանց քննութեան, Եւրոպայի որ և է բարձրագոյն վարժարանն յաճախել՝ ուսմունքը շարունակելու համար (ինչպէս ունինք աշակերտներ ի Վիեննա, Նանսի և Գաղղիայի ուրիշ քանի մը քաղաքներու մէջ). և կամ կրնան վաճառականութեան ձեռնամուխ ըլլալ։ —Լեզուներու համար ունի վարժարանս նոր մեթոտ մը, որուն վրայ խօսած ենք արդէն, վարժարանիս անցեալ շրջանին՝ Տարեկան Տեղեկագրին մէջ, որ տպուած է և կը տրուի խնդրողներուն։

Վարժարանս կը գտնուի ընդարձակ, ծառալից պարտէզի մը մէջ. ունի իւր յատուկ բժիշկն և իւր դեղարանը։—1899-1900 դպրոցական տարին պիտի սկսի Սեպտեմբեր 1/13ին՝ չորեքշաբթի օրը։ Դպրոցամուտի քննութիւնները պիտի կատարուին մինչեւ երկուշաբթի՝ Սեպտ. ամսոյ 6ը. և այս վերջին օրը ժամը 8ին (ըստ Եւր.) կանոնաւորապէս պիտի սկսին դասերը։—Վարժարանիս նկատմամբ ընդարձակագոյն տեղեկութիւններ ուզողը, թող խնդրէ Վարժարանիս Վարչութենէն՝ վարժարանիս ծրագիրը, և կամ դիմէ հետեւեալ հասցէին՝

Հ. Գաբրիէլ Վ. Մէնէվիշեան
Կ. Պոլիս, Բանկալթի
(P. Gabriel Dr. Menevichian
Constantinople Pancaldi)

397　　16—28

ՍԻՐՏ
ԳԻՐՔ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԷՆ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Ազգ. Ուսումնական Խորհրդէն արտօնուած

Թարգմ. Եփփիմէ Պ. Օտեան

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՏԱՍԼԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

ԷՐԵՍ 330

ՄԱՔՈՒՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՅՈԿՈՒՆ ԿԱԶՄ

ԳԻՆ 6 ՂՐՇ.

Կեդրոնատեղի Պաղտասլեան Գրատուն

Սուլթան Համամ Ճատտէսի թիւ 14

Այս ընթերցանութեան գիրքը բոլորովին կը տարբերի մինչեւ ցարդ հրատարակուածներէն, տղայք բուռն սիրով պիտի կարդան զայն քանի որ իրենց կեանքն է որ նկարագրուած է հոն, իրական, բնական չինիչ եւ բարոյացուցիչ ոճով։

Տնօ՛ղք մի զրկէք Ձեր զաւակները ՍԻՐՏի օգտակար ընթերցումէն։

«ՓՕԼԷԺ ՖՐԱՆՍԷ ՏԸ Լ'ԱՍՍՈՄՓՍԻՕՆ»
Ի ՊՐՈՒՍԱ

Գոլէժին յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի 1/13 սեպտեմբեր։ Ուսմանց ծրագիրը կը բաղկանայ 8 դասընթացքներէ որոնց մէկը նախապատրաստական։ Անվարժ փոքրիկներու համար ալ կայ մասնաւոր դասընթացք մը, ուր պիտի ստանան նախապէս կարեւոր ծանօթութիւններ, կարենալ հետեւելու համար միւս դասընթացքներուն՝ որոնք զուտ ֆրանսերէն կ'աւանդուին։

Գիշերօթիկներու տարեվճարն է 24 օսմ. ոսկի։

Գոլէժին հոյակապ շէնքը կառուցուած է, Ոլիմպոսի ստորոտը, Պրուսայի նշանաւոր թաղերէն մէկուն մէջ։

Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Տեսչութեան՝ ի Պրուսա։

Տեսչութիւն

433　　10—10

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրփուլ, Փօրթսայտ, [illegible] և Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Ռամզէս	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէրթիս	2400
Թէյպըը	3000	Օսայրիս	2250
Քէօնոբուս	3000	Քէրա	2250
Ծարօս	3000	Սֆինքս	2000
Օեմանիք	3000	Փօսըրնի	1500
Մարեօթիս	2500	[illegible]	1500

Օսմանլը շոգենաւը, Նաւապետ Պէյդս, սեպտ. դէպի 3ին Լիվըրբուլէն հոս կը հասնի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.

Ուէթոլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

568　　31, Ճէյմս Սգրիթ Լիվըրբուլ

ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ
Բանկալթի

Երկրորդ տարեշրջան

1. ԱՌԵՒՏՐ. Վարժարանի մէջ աշակերտք կ'ուսանին վաճառականութիւն, գործնական ուսմունք, գիտութիւն և լեզու։

2. ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԸ 15—20 տարեկան տղաք, մէկ տարուան մէջ, կ'ուսանին կաճագործութիւն-ատաղձագործութիւն։

3. ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ վարժարանին մէջ աշակերտուհիք կ'ուսանին լեզու, կենսական ուսմունք, գիտութիւն և ձեռագործ։

4. ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԸ ձրի կ'ընդունուին նախակրթական ուսմունք ձեռք բերած օրիորդներ, որոնք պիտի ուսանին կար, ձեւ, գլխարկ կապել, գորգ շինել ևլն։ (Քիչ շատ աշխատիլ կրցողներուն օրական համ ամսական կը տրուի տեսչութեան կողմէ։)

5. ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ վարժարանը գրագրութեան և վաճառականութեան հետեւողներ, 7 ամսոյ մէջ, (կիրակի օրեր 3 ժամ զբաղմամբ) կ'ուսանին վաճառ. գիտելիք, տոմարակալ. և հաշուագիտութիւն։

Մանչոց վարժարանին մէջ այս տարի աւանդելի լեզուներն են հայ. օսմ. ֆրանս. գերմ. և անգլիերէն։

Աղջիկներն ալ հետզհետէ պիտի սորվին այս լեզուները։

Սոյն վարժարանաց վերաբացումը եղաւ օգոստ. 2ին։

Գաւառացի գիշերօթիկ ուսանողները, ամենէն ուշը, սեպտ. 1ին հասած ըլլալու են վարժարան։

Աւելի տեղեկութիւն ստանալ փափաքողք հաճին դիմել Առեւտր. Վարժ. Բանկալթի Իճատիէ փողոց։

Հիմնադիր-Տնօրէն
ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

417　　10—10

ՊԱՏՐԻԿ ՀԱՌԻՍԻ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մեկնութիւն Նոր Կտակարանի, երեք հատոր, երես 2221, գին 60 դահ.։

Բառարան Սբ. Գրոց, երես 635, 20 դահ.։

ԹԻԹ ԼԻՎԻՍ, (Հայ. և հայատառ Թրք. երես 223, 4 դահ.։

Քրիստոնէական Նկարագիր (Հայ. և հայատառ և յունատառ Թրք.) երես 283, 6 դահ.։

Բնական Աշխարհագրութիւն (Հայ. և հայատառ Թրք.) մեծադիր և պատկերազարդ, երես 120, 20 դահ.։

Կենդանաբանութիւն (Հայ. և հայատառ Թրք.) երկհատոր, 5 դահ.։

Բնական Աստուածաբանութիւն (Հայ. հայատառ և յունատառ Թրք.), երես 196, $3^1/_2$ դահ.։

Բեհաուզի բառգիրք (Թուրքերէնէ Անգղ.), երես 2224. 270 դահ.։

Բեհաուզի բառգիրք (Անգլիերէնէ Թրք.), երես 827, 100 դահ.։

Կը ծախուին Պայպլ-Հաուսի գրատան մէջ Ֆինճանճըլար Եօգուշու, Պոլիս։ 173

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ
ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ

Սկիւտարէն Կամուրջ	Կամուրջէն Սկիւտար	Սկիւտարէն Պէշիկթաշ	Պէշիկթաշէն Սկիւտար
ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
11 35	12 50 Սկիւտ. Գուզկ.	11 30	11 40
12 15	1 25	12 10	12 20
1 —	1 50 Սկիւտ. Գուզկ.	12 35	12 45
1 30	2 40	1 —	1 10
2 —	3 40	1 20	1 30
2 35	4 10	2 15	2 30
3 10	4 45	3 10	3 20
3 35	5 30	3 50	4 —
4 —	6 15 Պէշիկթաշ	4 30	4 40
4 30	7 5 »	5 10	5 20
5 10	7 45 »	5 45	6 27
5 45 Պէշիկթաշ	8 20	6 30	7 17
6 30 »	9 —	7 15	7 57
7 15 »	9 45	8 20	8 30
8 —	10 15 Սկիւտ. Գուզկ.	9 30	9 40
8 45	10 40 » »	10 —	10 10
9 35	11 — » »	10 25 Գապթ. Պէշիկ.	10 35
10 10 Պէշիկ. Գապթ.	11 25 » »	10 50 » »	11 —
10 30 Գուզկունճուք	11 59	11 40	11 50
11 — »	12 —	12 —	12 10
11 15 »			
12 —			

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻխ
ՄԻԱՑԵԱԼ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ　　ֆրանք 27 000,000
Պահեստի դրամ　　» 52,002,500
Տարեկան հասոյթ　　» 70,339,912

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագին.

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ եւ Թրքիոյ. ներով։　572

ԳԱՐՈՒՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան. 20 21 22

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

([illegible])

[illegible]

Նորաձեւ եզանակաւ, նուրբ, հաշակաւոր, և գեղեցիկ արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականին, [illegible]

[illegible]

Ց. Գ. Ջամանեանք կիրակի օրերն ալ, (առաւօտուն) ինչպէս նաեւ ամէն օր, ([illegible]) հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին։

Գաւառացիք կրնան դիմել [illegible], թիւ 1 [illegible]

EMULSION SCOTT
ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին Նշանը

աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղն է

ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ

ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար։

Ամենէն ախորժահամ ձկան իւղն է «իփոֆոսֆիթ տը շօ է տը սուտ» ի հետ խառնուած։ Տղայք հաճոյքով կ'ուզեն ճաշակել զայն։ Բնաւ ուրիշ դեղ մը ասոր չափ ազդեցիկ չէ, բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՈՅԼԸ (սըրաճա),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԾԻՒՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՔՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Ներկայացուցիչ ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՈՒԼ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Հօզօ	1011	Մալմօ	724	Ռօզարիօ	186
Ալէքթօ	3607	Գօնկօ	2906	Հրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գօրսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Սիրիօ	1735
Արիօսդօ	2377	Տիտօ	4811	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	4087	Սքէրօ	1200
Պօրօտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրադիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1828
Պրավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	596	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրիւնօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօքիօ	3827
Ըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2484	Իտամօ	5540	Օթիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրքիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրատօ	1481	Քլէօ	1053	Օրլանտօ	1585	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլրինօ	2307	Քալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմօ	1700	Բօլօ	540	Վօլօ	1289
Զիքակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1083	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէքանդօ	2272	Րինալտօ	1668	Ուէտօ	1810
Գլիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գօլօրատօ	4255	Կիդանօ	1243	Լօրէնզօ	3191	Րոմէօ	1739		

Բլաթօ շոգենաւը, Նաւապետ Ծօնսըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։

Թառնէլօ շոգենաւը, Նաւապետ Կրէշամ, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ և ամսոյս 7ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ց. ՀԻԼՑ ԷՆՑ ՐԻՋՍ

Թիւ 17—18 Պիւյիւք Միւմիւմ խան, Ղալաթիա

COMP RUSSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Գշ. 31 12　Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 1 13　Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (հաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բորտ-Սաիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Քիոս)։
Եշ. 2 14　Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Եշ. 2 14　Ինէպօլու, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 3 15　Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի. 58

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ

[illegible] Լիվըրբուլ և [illegible]

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Պոթնիա	4581
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2403
Ուրանիա	7268	Աղլաս	2393
Քավոնիա	5587	Սարակոսա	2166
Զէֆալոնիա	5517	Թարիֆա	2246
Գալլիա	4809	Բալմիրա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1899
Ալէքքօ	2143	Մորօզզօ	1855
Քէտար	1876	Քամրանիա	12950
Շէրպուրկ	1614	Լուքանիա	12950
Գազալոնիա	4845		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ձ. ՃՈԼԻ գործակալ
Thomas C. Joly
Մէյմանէթլի խան, թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։　571

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրբուլ և Արեւելեան գիծը բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքդորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Առմէնիան	10500	Էճիբշիըն	3500
Քէստրիան	10500	Ալըժ.ըն	3000
Լանքաստրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գոլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Քօրնիան	8000	Անատոլուզիան	2500
Պոսդոնիան	8000	Ալգաշիըն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինճօ	900
Վավոնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրահանգը գրել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ　ԷՏՎԱՐ ԼԱՅՈՆՍ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1
Ղալաթիա

Արտօնատէր　ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (33)

ՍԻՄՕՆ ՊՈՒՓԸ
ՄԱՆՏՐԷՆԻ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

Ա. ՄԱՍ

ԺԲ
ՄԱՆՏՐԻՆԷԻ ՆՈՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

—Այո՛, ու հիմա ալ նոյնը կը խոստանամ։ Բայց անկէ առաջ վերջին գործ մըն ալ ունինք։ Ձեմ ուզեր որ անհարկուած պզտիկ աղջիկը Լա Պլէյթի տունը մնայ։

—Ձեր բարեկամուհի՞ն. կ'ուզէք ընել զայն։

—Ո՛չ սատանան տանի զայն։ Միայն թէ՝ գիտես որ հակառակ աւազակ մը ըլլալուս, կը քանիմ աղտոտ գործերէն. և ահա այդ աղջկան հոն մնալուն մէջ ճիշդ աղտոտ գործ մը կը դուշակեմ։ Տիւ Ռաժօ ու Լալուէթ բնաւ չպիտի համարձակին ազատ արձակել իրենց գողցած աղջիկը։ Լա Պլէյթ ալ պիտի պահանջէ որ իրեն թողուն զայն։ Պզտիկ որբուհի մըն է, որուն ոչ ոք կը շահագրգռուի։ Ջատուկը՝ թեթեւ աղջիկ մը պիտի ընէ զայն ու թերեւս քանի մը ամիսէն չահտագործել սկսի։ Ձեմ ուզեր որ այդ բանը տեղի ունենայ։ Անպատճառ պէտք է առեւանգենք այդ պզտիկ աղջիկը։

—Բայց վարպե՛տ, ինչպէ՞ս պիտի ընենք։

—Ուրեմն վստահութիւն չունի՞ս իմ վրաս։

—Բայց այո՛ և ամէ՛ն տանէ աւելի, իմ վրաս բարի Աստուածն և կամ սատանային տպաւորութիւնը կ'ընէք։

—Լաւ, ծերուկ Ժօլի Կէօլս, ճամբայ ինկիր ուրեմն։ Ջանա հասկնալ թէ ո՛ և է կերպով չէ՞նք կրնար հաստատուիլ Լա Պլէյթի տան մէջ։ Կոմսին տանը մէջ գտնէն մտանք. ինծի անանկ կու գայ որ Լա Պլէյթի տան մէջ ալ երկինքէն պիտի իյնանք։ Ձմէ նայինք, կենդանութիւն։

ՎԵՐՋ Ա. ՄԱՍԻՆ

Բ. ՄԱՍ

Ա
ՏՈՔԹ. ԿՈՒՆԿԼ ՄԱՌԻՆ

Տը Ֆարուա-Պէլէօզի կոմսուհիին եղերական մահը շատ գէշ տպաւորութիւն մը ըրած էր Տոքթ. Կունկլ Մառին վրայ։

Ուրեմն պարապ տեղը թունաւորման մը մեղսակից եղած էր ինքը։

Ալ չէր կրնար Ելիզ Վէռնիւշէի օգնութեան վրայ յոյս դնել։

Եւ սակայն, խղճին մխիթարուեցաւ՝ երբ լսեց թէ կոմսուհին կարծուածին չափ մեծ հարստութիւն մը չէր ձգած։

Ոչ ոք տեղեկութիւն ունէր բուն խնդրին վրայ։

Տիւ Ռաժօյի, Լալուէթի և Մանտրինէի կողմէ կատարուած ոճիրը գաղտնի կը մնար ամէնէն, և ոչ ոք կը կասկածէր թէ կոմսուհիին թողած հարստութեան ամենամեծագոյն մասը երեք աւազակներուն ձեռքն էր անցած։

Տոքթէօրը վերջ ի վերջոյ որոշեց համակերպիլ իր բաղդին, և այս առաջին յոյսին ի դերեւ ելլելէն ետքը՝ նոր միջոց մը ստեղծել, կարենալ հասնելու համար այն նպատակին՝ զոր երկար ատենէ ի վեր կը հետապնդէր։ Կ'ուզէր անսահման հարստութեան մը տէր ըլլալ, պարզապէս աշխարհը ձեռքին մէջ առնելու համար։

Առտու մը՝ ապագայ կեանքի մը այդ երազներուն մէջ թաղուած էր, երբ իր օրուան թղթատարը բերին իրեն։

Տոքթէօրը բազմաթիւ նամակներ կ'ընդունէր ամէն օր, որովհետեւ, ինչպէս ըսինք, գերման մը և սօսիալիստ կերպով տգեղ ըլլալուն հակառակ, ընդարձակ յարաբերութիւններ հաստատած էր մանաւանդ Ֆրանսայի բարձր դասակարգին մէջ։

Անփութօրէն բացաւ ու կարդաց շատ մը նամակներ և ամէնքն ալ կողովը նետեց։

—Օ՛հ, օ՛հ, ըսաւ յանկարծ՝ նամակ մը առնելով, կը ճանչնամ այս գիրն ու գինանշանները. տը Նալվուարի մարքիզին ըլլալու է, կարդանք նայինք։

Եւ սկսաւ կարդալ.

«Սիրելի Տոքթէօռ,

«Նորմանտիա կը գտնուիմ տիկնոջս և «մեր պզտիկ Էլֆրիտին հետ։ Ու կը յիշեցնեմ ձեզի այն խոստումը՝ զոր ինծի «տուած էիք։ Եկէ՛ք քանի մը օր անցուցէք մեզի հետ։

«Շատ սիրալիր ընդունելութեան մը «առարկայ պիտի ըլլաք Նալվուարի դղեակին մէջ և ձեր տրամադրութեան տակ «պիտի ունենանք լաւ սենեակ մը ու լաւ «դրադարան մը։ Ասկէ զատ, երկիրն ալ «շատ հաճելի է, ու մանաւանդ այս պահուս շատ ալ լաւ օդ մը կ'ընէ հոս։

«Կինս ինծի հետ կը խնդրէ որ փութաք այս հրաւէրը ընդունելու։ Ասկէ «զատ, սիրելի տոքթէօռ, Էլֆրիտն ալ հիւանդ է ու չենք գիտեր թէ ինչէ՛ կը «տառապի։ Ամէն պարագայի մէջ, իր առողջութիւնը չի գոհացներ զմեզ. կը «տեսնէք ուրեմն որ իբր բժիշկ ալ պէտք «ունինք ձեզի։

«Մեր աղջիկը հիւանդ եմ կ'ըսէ, ու «տեսակ մը մելամաղձոտ վիճակի ենթարկուած է։ Կինս՝ տարիքի հասունութեան «կը վերագրէ այս տկարութիւնը. ես չեմ «կրնար որոշ կարծիք մը գոյացնել։ Ուրեմն եկէք զմեզ ապահովելու։

«Համակրանքով,
ՆԱԼՎՈՒԱՐ

—Լաւ, ըսաւ տոքթէօրը՝ այս նամակը կարդալէն ետքը, Նալվուար պիտի երթամ։ Կ'երեւայ թէ այդ պզտիկը կը ճանձրանայ իր ծնողքին քով. ապահով եմ որ տարօրինակ գաղափար մը մտցուցած է գլխուն մէջ։ Ա՛հ, ա՛հ, շատ կը զուարճանամ, տեսնելով որ «աշխարհիկ աղջիկներ», տարօրինակ արարածներ կը դառնան փախուկներ դառնալէ առաջ։

Ու թղթատարը սկսաւ խնդալ։

—Այս ինչ գիր է, ըսաւ յանկարծ, կապոյտ պահարան մը ձեռքը առնելով. Լա Պլէյթին ըլլալու է։

Փայլակ մը անցաւ սատանորդի ծերուկին աչքերուն մէջէն։

Երկար ատենէ ի վեր կը ճանչնար Ֆիլ Տիէօի վարձակալուհին։

Արդէն, իր յարաբերութիւնները շատ այլազան էին.

Որչափ որ Բարիզի բարձր ու լաւագոյն ընկերութիւնները կը յաճախէր, այնչափ ալ յարաբերութիւններ հաստատած էր ստորին դասերու և հասարակաց մարդոց հետ։

Լա Պլէյթ, ժամանակաւ քիչ մը դպրոցական եղած էր, քիչ մը բաղդական և ուրիշ բազմաթիւ դժոխային արհեստներու տէր։

Տոքթէօրը՝ շատ մը ծառայութիւններ մատուցած էր իրեն՝ այդ այլ և այլ արհեստները գործադրած միջոցին։

Ահաւասիկ ինչ որ կը պարունակէր այդ նամակը.

«Սիրելի Պ. Տոքթէօռ,

«Երկար ատեն կայ որ զձեզ տեսնելու հաճոյքը չեմ ունեցած։ Ինծի եկէք «ուրեմն կարելի եղածին չափ շուտ, որովհետեւ շատ կարեւոր խնդրի մը համար «պէտք ունիմ ձեր խորհուրդներուն։

«Ընդունեցէք
«բարեկամական զգացումներս,
ԼԱ ՊԼԷՅԹ

(Շարունակելի)